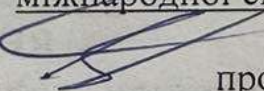
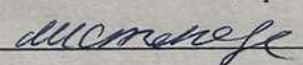

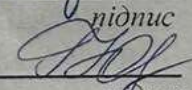

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
 БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
 ЕКОНОМІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
 ОПП «Публічне управління та адміністрування»

Допускається до захисту
 Завідувач кафедри публічного
 управління, адміністрування та
 міжнародної економіки
 назва кафедри
 професор Сокольська Т.В.
 підпис вчене звання, прізвище, ініціали
 «26» 2025 року

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА МАГІСТРА
ОСОБЛИВОСТІ МОЛОДІЖНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ ПІД ЧАС
ВІЙНИ ТА В ПІСЛЯВОЄННОМУ ВІДНОВЛЕННІ

Виконала: Луценко Анастасія Володимирівна підпис
 прізвище, ім'я, по батькові
 Керівник: доцент Білик Ольга Володимирівна підпис
 прізвище, ім'я, по батькові
 Рецензент: доцент Герасименко Ірина Олександрівна підпис
 прізвище, ім'я, по батькові

Я, Луценко Анастасія Володимирівна, засвідчую, що кваліфікаційну роботу виконано з дотриманням принципів академічної доброчесності.

Біла Церква – 2025

АНОТАЦІЯ

Луценко Анастасія Володимирівна. Особливості молодіжної політики в Україні під час війни та в післявоєнному відновленні

Досліджено: теоретичні засади формування та реалізації молодіжної політики; здійснено аналіз стану інституціонального забезпечення молодіжної політики в Україні та Київській області; проведено оцінку інструментів реалізації молодіжної політики в Україні та Київській області; виявлено проблеми реалізації молодіжної політики в Україні та Київській області; запропоновано підходи для удосконалення забезпечення формування молодіжної політики в Україні під час війни та в післявоєнному відновленні.

Використано методичні підходи та методи: Методологічною основою магістерської роботи є фундаментальні положення теорії публічного управління та напрацювання вчених з питань молодіжної політики на основі загальнонаукових методів дослідження. Зокрема, для розкриття теоретичних аспектів молодіжної політики та стану інституціонального забезпечення молодіжної політики в Україні та Київській області було використано методи аналізу та синтезу. Для оцінки інструментів реалізації молодіжної політики та виявленні проблем реалізації молодіжної політики в Україні та Київській області було використано методи опитування, порівняння та екстраполяції. Для удосконалення забезпечення формування молодіжної політики в Україні під час війни та в післявоєнному відновленні було використано метод моделювання.

Виявлено ключові особливості формування та реалізації молодіжної політики в умовах політичної і економічної нестабільності та кризи, які загострилися в умовах війни, зокрема: недостатнє залучення молоді до роботи в органах публічного управління, громадської та політичної діяльності; посилення ризиків зменшення функціонально-комунікативної і організаційної спроможності органів публічного управління в умовах війни через дезорієнтацію, розгубленість, неготовність до дій тощо, що потребує концентрації зусиль на формуванні міжвідомчої і міжсекторальної взаємодії, комунікації з молоддю як суб'єктом управління, встановлення стійких зв'язків зі стейкхолдерами.

Зроблено висновок, що: визначені вище проблеми та недоліки вимагають підвищеної уваги Уряду, органів місцевого самоврядування, громадських організацій, освітніх установ до розроблення та впровадження ефективних молодіжних стратегій та програм, спрямованих на покращення соціально-економічних умов життя та збільшення перспектив молоді щодо освіти, працевлаштування, мобільності тощо.

Практичне значення: Основні теоретичні положення, висновки а також пропозиції магістерської роботи мають практичне спрямування та можуть бути використані під час удосконалення та розвитку інституціонального забезпечення формування і реалізації молодіжної політики на місцевому рівні.

Кваліфікаційна робота магістра містить 70 сторінок, 13 рисунків, 6 таблиць, список використаних джерел із 62 найменувань, 3 додатки.

Ключові слова: публічне управління, публічна політика, молодіжна політика, молодь та молодіжна робота.

ANNOTATION

Lutsenko Anastasia Volodymyrivna. Peculiarities of youth policy in Ukraine during the war and post-war reconstruction.

The following were studied: theoretical foundations of youth policy formation and implementation; the state of institutional support for youth policy in Ukraine and Kyiv region was analyzed; the instruments for implementing youth policy in Ukraine and Kyiv region were assessed; problems of implementing youth policy in Ukraine and Kyiv region were identified; approaches were proposed to improve the provision of youth policy formation in Ukraine during the war and in post-war reconstruction.

Methodological approaches and methods used: The methodological basis of the master's thesis is the fundamental provisions of the theory of public administration and the work of scientists on youth policy based on general scientific research methods. In particular, methods of analysis and synthesis were used to reveal theoretical aspects of youth policy and the state of institutional support for youth policy in Ukraine and Kyiv region. Methods of survey, comparison and extrapolation were used to assess instruments for implementing youth policy and identify problems of implementing youth policy in Ukraine and Kyiv region. To improve the provision of youth policy formation in Ukraine during the war and in the post-war reconstruction, the modeling method was used.

Key features of the formation and implementation of youth policy in conditions of political and economic instability and crisis, which were exacerbated in wartime, have been identified, in particular: insufficient involvement of youth in work in public administration bodies, public and political activities; increased risks of a decrease in the functional, communicative and organizational capacity of public administration bodies in wartime due to disorientation, confusion, unpreparedness for action, etc., which requires concentrating efforts on the formation of interdepartmental and intersectoral interaction, communication with youth as a subject of management, and the establishment of stable relations with stakeholders.

It is concluded that: the problems and shortcomings identified above require increased attention from the Government, local governments, public organizations, and educational institutions to the development and implementation of effective youth strategies and programs aimed at improving socio-economic living conditions and increasing the prospects of youth in terms of education, employment, mobility, etc.

Practical significance: The main theoretical provisions, conclusions, and proposals of the master's thesis have a practical focus and can be used in the improvement and development of institutional support for the formation and implementation of youth policy at the local level.

The master's thesis contains 70 pages, 13 figures, the list of the used sources from 62 names, 3 appendices.

Keywords: public administration, public policy, youth policy, youth and youth work

ЗМІСТ

ВСТУП	6
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЇ МОЛОДІЖНОЇ ПОЛІТИКИ	8
1.1. Теоретична сутність молодіжної політики та її місце в системі публічного управління	8
1.2. Етапи формування молодіжної політики	12
Висновки до розділу 1	16
РОЗДІЛ 2. СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПРОБЛЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФОРМУВАННЯ І РЕАЛІЗАЦІЇ МОЛОДІЖНОЇ ПОЛІТИКИ	17
2.1. Стан інституціонального забезпечення молодіжної політики в Україні та Київській області	17
2.2. Інструменти реалізації молодіжної політики в Україні та Київській області	23
2.3. Проблеми реалізації молодіжної політики в Україні та Київській області	31
Висновки до розділу 2	39
РОЗДІЛ 3. МОДЕЛЮВАННЯ ПРОЦЕСІВ УДОСКОНАЛЕННЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФОРМУВАННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЇ МОЛОДІЖНОЇ ПОЛІТИКИ	41
3.1. Пріоритетні напрями та моделювання молодіжної політики України періоду війни та післявоєнного відновлення	41
3.2. Обґрунтування концептуальної моделі інституційного забезпечення молодіжної політики	46
Висновки до розділу 3	53
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ	56
СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ	60
ДОДАТКИ	68

ВСТУП

Актуальність теми. Молодіжна політика є надзвичайно важливою для будь-якої країни, саме молодь розглядається як драйвер позитивних змін в країні та є основним ресурсом для майбутнього соціально-економічного розвитку. Наразі Україна переживає один із найскладніших етапів за весь період незалежності, а молодь зазнає значних втрат та стресів, тому в умовах сучасності необхідно активізувати молодь та залучати її до суспільного життя, оскільки в країнах, що зазнали збройних та політичних конфліктів, саме молодь виступала головним агентом у післявоєнному відновленню. Слід відмітити, що інструменти та пріоритети формування та реалізації молодіжної політики під час війни та в післявоєнному відновленні описані у наукових джерелах досить фрагментарно, тому тема даного магістерського дослідження є обґрунтованою та актуальною.

Мета кваліфікаційної роботи магістра – визначення особливостей молодіжної політики в Україні під час війни та в післявоєнному відновленні.

Об’єктом дослідження є відносини, що складаються під час реалізації публічного управління, в молодіжній сфері.

Предметом дослідження є розвиток молодіжної політики в Україні під час війни та в післявоєнному відновленні.

Для досягнення поставленої мети необхідно **вирішити такі завдання:**

- розглянути теоретичні засади формування та реалізації молодіжної політики;
- здійснити аналіз стану інституціонального забезпечення молодіжної політики в Україні та Київській області;
- оцінити інструменти реалізації молодіжної політики в Україні та Київській області;
- виявити проблеми реалізації молодіжної політики в Україні та Київській області;
- запропонувати підходи для удосконалення забезпечення формування молодіжної політики в Україні під час війни та в післявоєнному відновленні.

У кваліфікаційній роботі магістра було використані такі методи. Методологічною основою магістерської роботи є фундаментальні положення теорії публічного управління та напрацювання вчених з питань молодіжної політики на основі загальнонаукових методів дослідження. Зокрема, для розкриття теоретичних аспектів молодіжної політики та стану інституціонального забезпечення молодіжної політики в Україні та Київській області було використано методи аналізу та синтезу. Для оцінки інструментів реалізації молодіжної політики та виявленні проблем реалізації молодіжної політики в Україні та Київській області було використано методи опитування, порівняння та екстраполяції. Для удосконалення забезпечення формування молодіжної політики в Україні під час війни та в післявоєнному відновленні було використано метод моделювання.

Інформаційні джерела написання кваліфікаційної роботи магістра стали публікації зарубіжних та вітчизняних науковців, монографічні дослідження, нормативно-правові акти України та Європейського Союзу, статистичні показники Державної служби статистики України, звітні дані органів місцевого самоврядування та офіційні оказники інших крахн з питань молодіжної політики.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЇ МОЛОДІЖНОЇ ПОЛІТИКИ

1.1. Теоретична сутність молодіжної політики та її місце в системі публічного управління

Посилена увага до молоді притаманна державам на будь-якій стадії її розвитку, а тому державна молодіжна політика завжди була і залишається в центрі дослідження вчених, інститутів державної влади, органів місцевого самоврядування, суб'єктів громадянського суспільства.

Одним із пріоритетних завдань публічного управління є розробка та реалізація на практиці ефективних механізмів молодіжної політики України, спрямованої на залучення молоді до процесів управління та вирішення проблем у молодіжній сфері.

Особливостям формування та реалізації молодіжної політики присвячені численні праці як зарубіжних, так і вітчизняних дослідників, що свідчить про важливість цієї проблематики. Зокрема М. Гуцалова стверджує, що молодіжна політика охоплює усі сфери життєдіяльності молоді, в тому числі і пов'язані з формуванням та вихованням молоді [20]. На думку М. Перепелиці, молодіжна політика є інтегральною функцією діяльності держави, партій, суспільних та релігійних організацій і проявляється за допомогою системи ідей та цінностей, закріплених в нормативних актах [31]. У Законі України «Про основні засади молодіжної політики» від 27 квітня 2021 р. № 1414-IX молодіжна політика визначена як «напрямок державної політики, спрямований на створення соціально-економічних, політичних, організаційних, правових умов і гарантій для соціалізації та інтеграції дітей та молоді в суспільні процеси, що здійснюються в інтересах молоді та за участю молоді» [32].

Таким чином, молодіжна політика – це, по-перше, система ідей, теоретичних положень про місце і роль молодого покоління в суспільстві; по-друге, це практична діяльність суб'єктів такої політики: держави, громадських

організацій та інших соціальних інститутів щодо реалізації цих ідей, положень і директив з метою формування і розвитку молоді, реалізації творчих потенцій в інтересах будівництва нового суспільства [8]; з метою соціалізації молодого покоління, його інтеграції в суспільні процеси [9].

Специфіка здійснення молодіжної політики суспільства полягає в тому, що молодь одночасно може відігравати роль як об'єкта, так і суб'єкта цієї політики, працюючи в органах виконавчої влади, місцевого самоврядування, об'єднуючись в молодіжні громадські організації, беручи участь у неформальних молодіжних об'єднаннях. Діяльність названих організацій забезпечує встановлення зворотного зв'язку в системі державно-управлінських відносин. Зворотний зв'язок надає інформацію суб'єкту управління про стан об'єкта управління, дає можливість державі знаходити найбільш оптимальні шляхи вирішення проблем молоді. На сучасному етапі свого розвитку молодіжна політика в Україні має такі пріоритетні напрями: зайнятість молоді, здоровий спосіб життя, патріотичне виховання та залученість молоді до молодіжної політики і молодіжної роботи (рис. 1.1) [22, с. 17].

Рис. 1.1. Пріоритетні напрями розвитку молодіжної політики в Україні

Державна молодіжна політика є складовою молодіжної політики, тобто діяльності всіх суспільних інституцій щодо молоді [3]. На рис. 1.2 наведена візуалізація цих понять та декомпозиція об'єктів публічного управління щодо молодіжної сфери [1].

Рисунок 1.2. Декомпозиція об'єктів публічного управління щодо молодіжної сфери [1].

Ми погоджуємося із Пеша І.В. та Тілікіною Н.В., що молодіжна політика є складним та багатогранним феноменом, що охоплює широкий спектр питань, пов'язаних із соціальним становленням та розвитком молоді. Віддзеркалюючи становище молоді, молодіжна політика є засобом створення необхідних умов і гарантій соціалізації молоді, тобто може розглядатися як механізм, за допомогою якого держава формує взаємовідносини з молоддю. Державна молодіжна політика має ставити за мету створення соціально-економічних, політичних, організаційних, правових умов і гарантій для життєвого самовизначення, інтелектуального, ментального та фізичного розвитку молоді,

реалізації її творчого потенціалу як у власних інтересах, так і в інтересах всієї країни [21, с. 84].

Успішна самореалізація та розвиток молоді в Україні залежать від узгодженості дій багатьох заінтересованих сторін: органів державної влади та органів місцевого самоврядування, громадянського суспільства, бізнесу, родини тощо. Зважена, відповідальна та доказова молодіжна політика є наріжним каменем формування майбутнього України. Водночас така політика не повинна бути директивною та обмежувати право вибору, вона має спонукати молодь виявляти ініціативу, самостійно визначати власні цілі та цінності, а також брати участь у визначенні пріоритетів і шляхів розвитку держави. Державна молодіжна політика, згідно Закону України “Про національну молодіжну стратегію до 2030 року” [33], це “системна діяльність держави у відносинах з особистістю, молоддю, молодіжним рухом, що здійснюється в законодавчій, виконавчій, судовій сферах і ставить за мету створення соціально-економічних, політичних, організаційних, правових умов та гарантій для життєвого самовизначення, інтелектуального, морального, фізичного розвитку молоді, реалізації її творчого потенціалу як у власних інтересах, так і в інтересах України” [33].

Державна молодіжна політика реалізується центральними органами влади на загальнодержавному рівні, а також обласними, районними, міськими органами державної влади та місцевими органами самоврядування на регіональному і місцевому рівнях з урахуванням їхньої специфіки.

Державна молодіжна політика формує відповідні завдання, зокрема:

- визначення пріоритетних напрямів розвитку держави та територіальних громад із залученням молоді як ключового ресурсу і агентів змін;
- визначення потреб та проблем молоді, аналіз рівня зацікавленості та готовності долучатися до вирішення молодіжних питань та виявлення «сегментів чутливості» впливу на молодих осіб;

– аудит наявних і планування майбутніх ресурсів: фінансових, людських, матеріально-технічних тощо, необхідних для реалізації державної молодіжної політики;

– моніторинг нагальних молодіжних проблем та розробка інструментів і механізмів їх вирішення;

– планування молодіжної роботи в громадах щодо залучення молоді до розвитку держави та вирішення нагальних проблем молоді [2, с. 47].

Головними принципами державної молодіжної політики є:

- повага до поглядів молоді й її переконань;
- надання права і залучення молоді до безпосередньої участі у формуванні й реалізації політики та програм, що стосуються суспільства загалом і молоді зокрема;
- правовий та соціальний захист молодих громадян, передусім осіб, котрі не досягли 18 років, з метою створення можливих стартових можливостей для їх повноцінного соціального становлення та розвитку;
- сприяння ініціативі й активності молоді в усіх сферах життєдіяльності суспільства [33].

1.2. Етапи формування молодіжної політики

Аналізуючи більш ніж двадцятирічний досвід формування та реалізації державної молодіжної політики в Україні часів незалежності можна виділити чотири основні її періоди:

- 1991-1996 рр. – період виокремлення та зміцнення “молодіжного сектору” державного управління та публічної політики;
- 1996-2004 рр. – період розширення молодіжної складової соціально-гуманітарної політики та поступового її входження до інтегрованої державної політики стосовно сім’ї, дітей та молоді в Україні;

- 2005-2009 рр. – період “інерційного” підходу до державної молодіжної політики та її поступового поглинання сімейно-дитячою політикою;
- 2010–2013 рр. – адмінресурс та занепад молодіжної політики – у цей час можна спостерігати поступове реформування сфери молодіжної політики інноваційними практиками від країн Ради Європи, яке розпочалось у 2009 році. Водночас частково повертаються до старих радянських моделей, від яких раніше відмовлялись.
- 2014–2019 рр. – поглиблення євроінтеграції та переосмислення молодіжної участі, основними рушіями цього періоду стали Революція Гідності у 2014 році, російська агресія проти України та підписання угоди про Асоціацію між Україною та Європейським Союзом і Європейським співтовариством з атомної енергії.
- 2020 – теперішній час: розвиток і нові виклики молодіжної політики та молодіжної роботи [3, с. 54-55].

Також варто наголосити, що у квітні 2021 року прийняли Закон “Про основні засади молодіжної політики” [32], який повністю оновив молодіжне законодавство, скасувавши чимало попередніх законів. Сьогодні саме цей Закон визначає мету, завдання, основні засади, напрями та механізми реалізації молодіжної політики в Україні, гарантії участі молоді у її формуванні та реалізації, особливості організаційних і правових засад створення та діяльності молодіжних та дитячих громадських об’єднань. Відтепер вік молоді – від 14 до 35 років [3, с. 55].

Організація державного управління у сфері молодіжної політики здійснюється через систему державних органів по роботі з молоддю на загальнодержавному, регіональному та місцевому рівнях, соціальні служби та молодіжну інфраструктуру. Діяльність державних органів, що вирішують молодіжні проблеми, є однією з складових організаційно-економічного механізму [19].

Органи управління приймають державні рішення, створюють правові, організаційні, економічні та політичні умови здійснення молодіжної політики

на різних рівнях. Схему організаційно-економічного механізму державної молодіжної політики, яку узагальнено можна розділити на два блоки: 1) формування, 2) реалізації (таблиця 1.1) років [3, с. 260].

Таблиця 1.1.

Організаційно-економічний механізм державної молодіжної політики

Формування	Реалізація
Розгляд питань щодо молоді на сесіях відповідного рівня і прийняття рішень	Бюджетне фінансування
Цільові молодіжні програми, акції, заходи	Утворення спеціальних фондів
Соціальні послуги.	Сприяння інвестиційній діяльності
Соціальна робота.	Кредитна політика. Економічні пільги
Робота з кадрами	Надання грантів
Забезпечення участі молоді: - громадські слухання, - громадські ради, - взаємодія з молодіжними організаціями.	Створення сприятливих умов для розвитку молодіжних громадських організацій

Що стосується зарубіжного досвіду у сфері молодіжної політики, то слід відмітити, що Країни Європи по-різному оцінюють необхідність державного регулювання молодіжної політики. Зокрема, в Австрії, Люксембурзі, Німеччині, Румунії та Франції створені молодіжні міністерства та молодіжні директорати. У Бельгії, Греції, Ірландії, Іспанії, Нідерландах, Норвегії, Португалії, Фінляндії та Швеції молодіжна політика віднесена до сфери одного з міністерств, у складі якого є молодіжний департамент. У Данії молодіжна політика координується одразу декількома міністерствами без молодіжного департаменту. В Італії та Великій Британії взагалі відсутні молодіжні директорати та спеціальні координуючі структури в органах виконавчої влади [15]. Практики реалізації молодіжної політики в європейських країнах наведено в таблиці 1.2 [23].

Таблиця 1.2.

Практики реалізації молодіжної політики в європейських країнах

Країна	Вік молоді	Досвід
Австрія	14-24	Увагу зосереджено на учнівській та студентській молоді, тому більшість програм базуються на неформальній освіті. В університетах запроваджені спеціальні програми з підготовки фахівців з питань молоді, хоча більшість пов'язана з соціальною роботою
Велика Британія	13-29	Молодіжні послуги розділені по конкретних вікових групах – від 13 до 19 років і від 19 до 29 років.
Естонія	6-26	Впроваджені спеціальні програми формальної освіти, освітній стандарт та базовий фундамент для створення відповідних навчальних програм у вищих навчальних закладах
Іспанія	15-29	Створена єдина інформаційна мережа для молоді з індивідуальною підготовкою запитів
Італія	15-35	Співпраця між навчальними закладами та молодіжними громадськими організаціями призвела до спільних проектів, спрямованих на просування більш цілісного підходу до освіти
Франція	16-25	Молодіжна робота розділяється на чотири напрями в залежності від потреб молоді – соціокультурна діяльність; робота із молоддю, схильною до правопорушень або такими, що перебувають у небезпеці; операційна робота з працевлаштування молоді; попередження ризикованої поведінки молоді.

Законодавчою основою молодіжної політики ЄС є стаття 165 Договору про функціонування Євросоюзу [55]. Базові документи, що визначають основні засади та шляхи реалізації молодіжної політики в країнах-членах ЄС: “Біла книга. Нові стимули для молоді Європи” (White Paper) (2001) [56], “Європейський молодіжний пакт” (2005) [57], “Комюніке Єврокомісії “Підтримка повноцінної участі молодих людей у сфері освіти, зайнятості і суспільстві” (2007) [58], Стратегія молодіжної політики “Молодь – інвестування і надання можливостей” на 2010-2018 рр. [59], “Стратегія молодіжної політики “Молодь 2019-2027 рр.” [60] (додаток А). Ці документи є основою загальноєвропейської молодіжної політики, вони також відображають етапи еволюції молодіжної політики у Європейському Союзі. Типи молодіжної політики країн Європи представлено в додатку Б.

Висновки до 1 розділу

Молодіжна політика є складним та багатограним феноменом, що охоплює широкий спектр питань, пов'язаних із соціальним становленням та розвитком молоді. Віддзеркалюючи становище молоді, молодіжна політика є засобом створення необхідних умов і гарантій соціалізації молоді, тобто може розглядатися як механізм, за допомогою якого держава формує взаємовідносини з молоддю. Державна молодіжна політика має ставити за мету створення соціально-економічних, політичних, організаційних, правових умов і гарантій для життєвого самовизначення, інтелектуального, ментального та фізичного розвитку молоді, реалізації її творчого потенціалу як у власних інтересах, так і в інтересах всієї країни.

Організація державного управління у сфері молодіжної політики здійснюється через систему державних органів по роботі з молоддю на загальнодержавному, регіональному та місцевому рівнях, соціальні служби та молодіжну інфраструктуру.

Органи управління приймають державні рішення, створюють правові, організаційні, економічні та політичні умови здійснення молодіжної політики на різних рівнях. Схему організаційно-економічного механізму державної молодіжної політики, яку узагальнено можна розділити на два блоки: 1) формування, 2) реалізації.

Що стосується зарубіжного досвіду у сфері молодіжної політики, то слід відмітити, що Країни Європи по-різному оцінюють необхідність державного регулювання молодіжної політики.

РОЗДІЛ 2

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПРОБЛЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФОРМУВАННЯ І РЕАЛІЗАЦІЇ МОЛОДІЖНОЇ ПОЛІТИКИ

2.1. Стан інституціонального забезпечення молодіжної політики в Україні та Київській області

Децентралізація стала одним із визначальних факторів, що кардинально змінив окреслення змісту державної молодіжної політики, а також до підходів до її формування та реалізації. Було здійснено перехід від централізованої моделі формування і реалізації молодіжної політики до демократичної децентралізованої. Таким чином, відбувся перехід від жорстких адміністративних методів управління до децентралізованих, що ґрунтуються на концепції демократії і рівності. При цьому наразі головні пріоритети молодіжної політики формуються на рівні державних органів влади, а способи, форми та інструменти реалізації є ініціативою органів місцевого самоврядування.

На центральному державному рівні головним органом в системі центральних органів виконавчої влади, який забезпечує формування та реалізацію державної молодіжної політики, а також політики в сфері фізкультури і спорту виступає Міністерство молоді та спорту України, діяльність якого координується Кабінетом Міністрів України [13].

Серед основних завдань діяльності Міністерства молоді та спорту України – забезпечення процесів формування і реалізації державної політики в сферах молодіжної політики, фізкультури та спорту, участь в межах його повноважень у формуванні і реалізації державної політики у сфері волонтерської діяльності, а також ствердження української національної громадянської ідентичності. Завдання, функції та повноваження Міністерства молоді та спорту України визначаються в «Положенні про Міністерство молоді та спорту України» від 2 липня 2014 р. №220 [38], також в ст. 8 Закону України «Про основні засади молодіжної політики» від 27.04.2021 № 1414-IX [14]

прописано повноваження Міністерства молоді та спорту України та інших центральних органів виконавчої влади з приводу формування і реалізації державної молодіжної політики.

Наразі ми бачимо певні недоліки в роботі Міністерства молоді та спорту України, серед яких бюрократія, недостатня координація з іншими органами, відсутність прозорості в діяльності міністерства.

На регіональному рівні основними суб'єктами в сфері формування і реалізації державної молодіжної політики являються обласні воєнні адміністрації, де управління молодіжною сферою здійснюється за допомогою Департаментів або Управлінь молоді та спорту, функції і повноваження яких затверджені відповідними положеннями.

На місцевому рівні органи місцевого самоврядування набули нових компетенцій, і сьогодні в територіальних громадах здійснюється питома вага заходів молодіжної політики, створюється нормативна база локального рівня, молодіжна інфраструктура, розробляються відповідні стратегії та програми. Отже, слід відмітити, що в процесі децентралізації відбулися зміни організаційно-функціонального характеру на користь делегування повноважень на місцевому рівні, та відбулося функціональне розмежування реалізації державної молодіжної політики між рівнями інститутів публічного управління (рисунок 2.1.).

Децентралізація дозволила запуснути процеси залучення молоді до життя територіальних громад, а зусилля органів місцевого самоврядування з приводу залучення молоді до відновлення та розвитку громад є важливим елементом посилення громадянської позиції та активності молоді. У зв'язку з цим, органи місцевого самоврядування почали направляти свої зусилля на створення інфраструктури, яка б допомагала молоді спілкуватися, навчатися, створювати власний бізнес, сприяти творчості та реалізації суспільних ініціатив. Як наслідок, почали створюватися суспільні простори, універсальні заклади дозвілля та молодіжні центри.

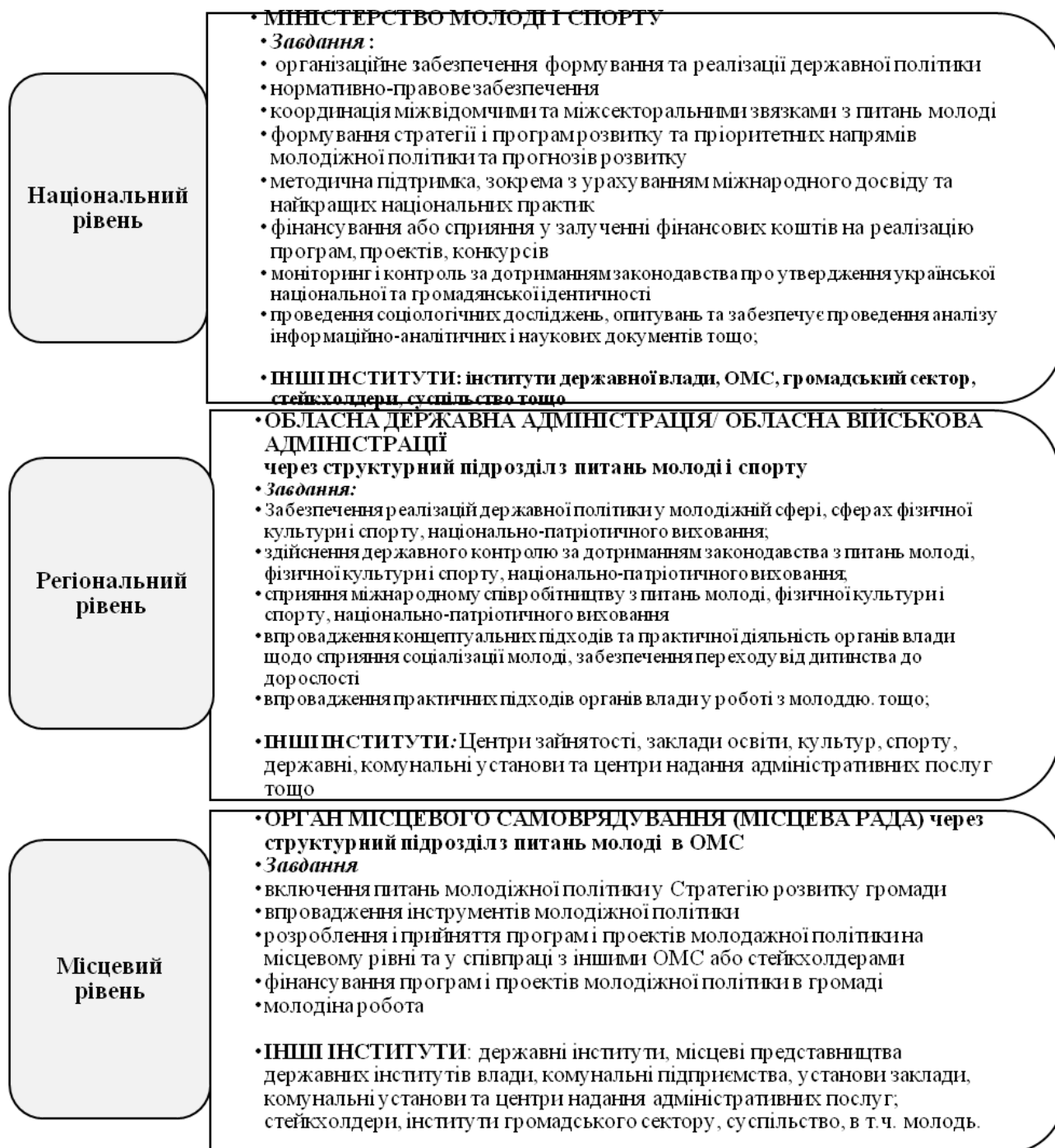

Рис. 2.1. Функціональне розмежування реалізації державної молодіжної політики між рівнями інститутів публічного управління [2; 12; 13; 15]

Слід відмітити, що молодіжний центр – це установа, підприємство, заклад чи організація які реалізують молодіжну політику регіону через ціннісно – орієнтовану молодіжну роботу та створюють можливості для соціалізації

молоді, включенні її в активне суспільне життя, задовольняють потреби молоді у дозвіллі та спілкуванні [18].

В таблиці 2.1 наведено інформацію про створення молодіжних центрів під час реалізації молодіжної політики в Україні та Київській області в 2022 р. в порівнянні з 2018 р. Як бачимо з цієї таблиці, кількість молодіжних центрів в Україні у 2022 році збільшилося майже у 3 рази, що свідчить про те, що молодіжні центри стають важливим елементом інфраструктури та перетворюються на справжні платформи для навчання, розвитку та об'єднання молодих людей навколо вирішення локальних проблем громад.

Таблиця 2.1.

**Динаміка утворення молодіжних центрів за регіонами України у
2018-2022 рр., одиниць [30]**

Регіон	Кількість територіальних громад	Кількість молодіжних центрів, у т.ч.			
		2018		2022	
		Разом в регіоні	в т.ч. комунальної власності	Разом в регіоні	в т.ч. комунальної власності
Запорізька	67	5	3	3	3
Івано-Франківська	62			15	1
Київська	69	3	2	8	2
Кіровоградська	49			6	1
Луганська	67	6		10	
Львівська	73	1		23	1
Миколаївська	52	6		3	
Одеська	91	2		4	
Полтавська	60	2	1	4	1
Рівненська	64			8	1
Сумська	51	2		3	
Тернопільська	55	3	1	8	2
Харківська	56	4		16	2
Херсонська	49			7	1
Хмельницька	60	3		2	
Черкаська	66	2	1	9	1
Чернівецька	52			1	
Чернігівська	57	1		7	
м. Київ	-	1	-	1	-
Всього	1469	99	16	329	35

Наразі Київщина продовжує залишатися одним з лідерів серед регіонів України за кількістю об'єктів молодіжної інфраструктури, мережа яких станом на 01 січня 2025 року складалася з 39 молодіжних центрів, просторів і хабів, з

яких 9 об'єктів створено у 2024 році і 4 оновлено (відремонтовано приміщення) в рамках міжнародної грантової підтримки.

На базі об'єктів молодіжної інфраструктури у 2024 році проведено семінари-навчання для молоді «Токсичні стосунки – не про мене!», тренінговий курс для молоді та молодіжних працівників на тему: «Мережа молодіжних центрів в умовах децентралізації. Від адвокації до результату», семінари-навчання на тему «Роль громадянської освіти для формування у молоді розуміння їхньої ролі у суспільстві, активного громадянства та відповідальності за власні дії», серія тренінгів неформальної освіти «Волонтерство: мотивація та успішні кейси», навчальні кейси з практичним відпрацюванням на тему безпеки у молодіжному середовищі, навчальний курс з протидії булінгу та насильству. Загальне охоплення участю в заходах молоді у 2024 році становить 115,8 тис. осіб (за 2023 рік – 115,0 тис. осіб) [39].

Переважна більшість вказаних заходів виконана в рамках реалізації Програми підтримки та розвитку молоді Київської області на 2022-2025 роки «Молодь Київщини», затвердженої рішенням Київської обласної ради від 16 лютого 2022 року № 209-09-VIII (зі змінами), за рахунок фінансування якої забезпечено утримання КЗ КОР «Київський обласний молодіжний центр». На реалізацію заходів вказаної Програми у 2024 році передбачено кошти з обласного бюджету у сумі 8 414,9 тис. грн, планові асигнування затверджено у сумі 6 051,0 тис. гривень. Станом на 01 січня 2025 року касові видатки з обласного бюджету проведені у сумі 6 051,0 тис. грн, з них на утримання КЗ КОР «Київський обласний молодіжний центр» спрямовано 3 863,5 тис. гривень [37].

Активна участь молоді у формуванні молодіжної політики та реалізації молодіжної роботи забезпечується з допомогою різних форм залучення молоді, зокрема і через створення молодіжних рад. Молодіжна рада – це молодіжний консультативно-дорадчий орган, який може бути створений при органі місцевого самоврядування з метою залучення молоді до формування і реалізації молодіжної політики на регіональному та місцевому рівнях [24].

Уже під час повномасштабного вторгнення в Україну лише в 2023 році зявилося 120 нових молодіжних рад. Наразі в Україні згідно з аналізом утворення молодіжних рад в Україні проведеним Міністерством молоді та спорту України налічується 613 молодіжних рад.

На рівні громад молодіжні ради показують успішні кейси співпраці з владою. Наприклад, Молодіжний Конгрес Зборівщини в Тернопільській області, Корюківська молодіжна рада в Чернігівській області, Молодіжна рада Первомайська в Харківській області та Молодіжна рада Бучанської ОТГ в Київській області активно працюють із місцевою владою, забезпечуючи молодіжні ініціативи та впроваджуючи програми розвитку молоді в своїх громадах. Молодіжна рада Коломиї запровадила систему стажування для молодих людей, які прагнуть стати частиною ради, що є важливим кроком у розвитку молодіжного активізму в регіоні. В рамках річного плану, рада створила програму стажування, яка дозволяє 10 кращим стажерам протягом першого місяця спостерігати та активно долучатися до роботи ради. Ключовим завданням стажування є організація та проведення одного заходу, що допомагає молоді набутти практичних навичок управління проектами та роботи в команді. По завершенні стажування, діючі члени ради проводять голосування, за результатами якого обираються найбільш активні та відповідальні претенденти для вступу до складу молодіжної ради. Ця ініціатива сприяє залученню нових, мотивованих молодих людей до діяльності ради, що позитивно впливає на розвиток громадянського суспільства у Коломиї.

На рівні серед міст обласних центрів та великих міст молодіжні ради таких міст як Полтава, Тернопіль, Хмельницький, Харків, Дніпро демонструють високий рівень співпраці з органами місцевої влади. Наприклад, Молодіжна рада при Харківському міському проведе симуляційну гру «Сесія міської ради». Учасники зможуть спробувати себе в ролі депутатів, обговорюючи важливі питання в комісіях і фракціях, ухвалюючи рішення та відпрацьовуючи навички командної роботи, переговорів і публічного виступу.

На регіональному рівні молодіжні ради, як-от Молодіжна рада при Сумській ОДА, Молодіжна рада Волині, Молодіжна рада при Луганській ОДА, а також Координаційна рада з питань молодіжної політики при Вінницькій обласній Раді, працюють над забезпеченням сталого розвитку молодіжної політики в своїх регіонах. Вони активно взаємодіють з обласними та державними органами, ініціюють проекти, що сприяють покращенню життя молоді на місцях. Важливими досягненнями є також Буковинська ОМР, де голова є радником з питань молоді, й Донецька ОМР, де голова молодіжної ради обіймає посаду радника з гуманітарних питань.

Такі кейси демонструють, як молодіжні ради можуть працювати з органами влади, не тільки як консультативно-дорадчі органи, але й як активні учасники процесу прийняття рішень, що стосуються розвитку молодіжної політики на всіх рівнях [24].

Київщина займає друге місце за кількістю діючих молодіжних рад в Україні. Наразі на Київщині функціонує 22 молодіжні ради й триває процедура формування нових. Результат такої роботи є свідченням сталості та системності взаємодії молоді з органами влади та місцевого самоврядування. За період повномасштабного вторгнення молодіжні ради якісно включаються в процеси прийняття рішень на рівні громад від організації волонтерської діяльності, до формування пріоритетів стратегій розвитку громад і регіону загалом.

2.2. Інструменти реалізації молодіжної політики в Україні та Київській області

Інструментами молодіжної політики є різні методи та механізми, які використовуються для підтримки самореалізації та розвитку молоді, серед яких програмна діяльність, субсидії та гранти, також сюди належать програми сприяння працевлаштуванню та навчанню.

Для реалізації молодіжної політики органами державної влади розробляються молодіжні програми, які мають на меті розвиток і становлення молоді та громадянського суспільства, а також забезпечення молоді роботою та

житлом. Молодіжні програми в Україні охоплюють державні ініціативи, міжнародні проекти та освітні й громадські програми. До ключових державних програм належать Державна соціальна цільова програма «Молодь України» (з концепціями на 2030 та попередні періоди) та програма «Молодіжний працівник», спрямовані на підтримку молоді та розвиток молодіжної політики. Міжнародні можливості, зокрема за підтримки ЄС, представлені програмою Еразмус+ (молодіжні обміни, волонтерство, тренінги). На освітньому напрямку діють програми, такі як Junior Achievement Ukraine (підприємництво, фінансова грамотність) та інші, зосереджені на розвитку навичок [4].

Серед найбільш значимих програм по реалізації молодіжної політики в Україні стала державна програма «Молодь України» [35]. Програми «Молодь України» спрямовані на реалізацію державної молодіжної політики, яка охоплює сфери громадської участі, психоемоційного благополуччя, самореалізації та економічної спроможності молоді. Попередні програми фокусувалися на таких пріоритетах, як здоровий спосіб життя, працевлаштування та неформальна освіта. Сучасна нова програма «Молодь України: покоління стійкості — 2030» розвиває ці напрямки, враховуючи потреби стійкості та психоемоційної стабільності в умовах війни.

Очікувані результати Програми позитивно вплинуть на показники індексу участі молоді в суспільному житті, що сприятиме збільшенню відсотка молоді, яка бере участь у суспільному житті; зменшенню відсотка молоді, яка не бере жодної участі в суспільному житті; збільшенню відсотка молоді, яка знає про різні інструменти участі та користується ними. Видатки на виконання Програми здійснюватимуться за рахунок коштів державного і місцевих бюджетів та інших не заборонених законодавством джерел рис. 2.2.

Для забезпечення підготовки працівників, які працюють з молоддю, із залученням державних службовців молодіжної сфери та представників громадських організацій існує програма “Молодіжний працівник”, реалізація якої визначена одним із пріоритетних завдань Державної цільової соціальної програми “Молодь України”.

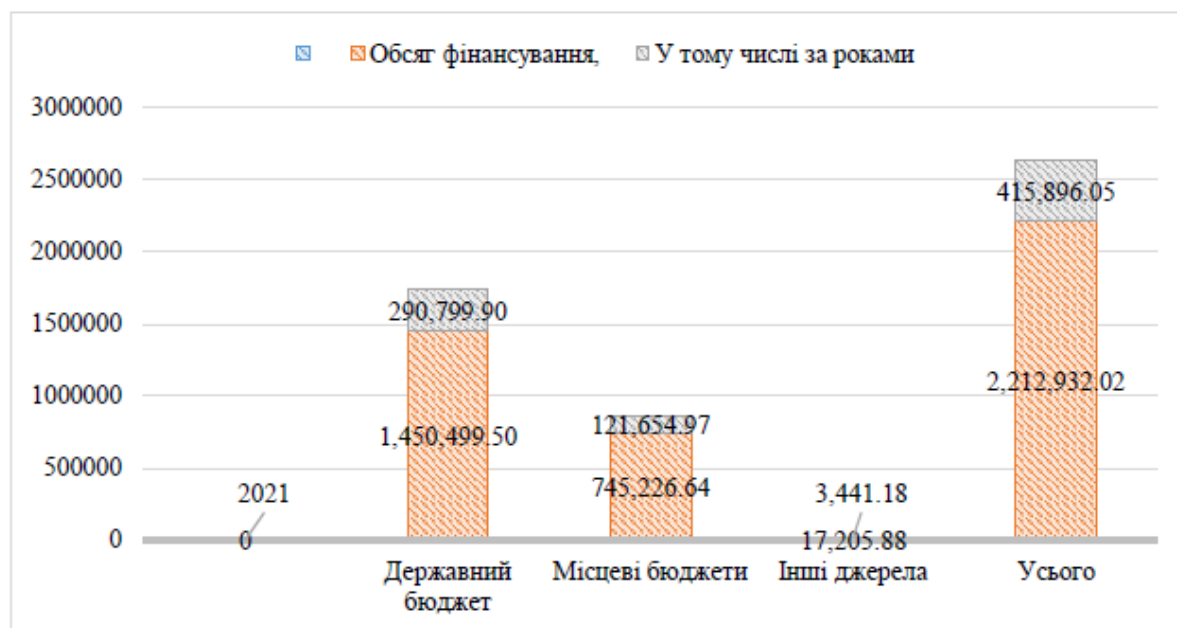

Рис. 2.2. Дані реалізації бюджету програми “Молодь України” на 2021-2025 рр. [35]

Протягом 2021-2023 років в рамках програми було проведено 45 регіональних базових тренінгів програми, в яких взяли участь понад 700 молодих людей; 5 тренінгів для тренерів програми, у яких взяли участь майже 100 учасників; 7 спеціалізованих тренінгів, в яких взяли участь більше 120 молодих людей.

Нині в Україні на національному рівні втілено три моделі організації стажування молодих громадян в органах влади, а саме: під адмініструванням громадської організації; під адмініструванням Міністерства молоді та спорту; під адмініструванням іншого міністерства. При цьому усі ці моделі запроваджено в межах реалізації державної молодіжної політики [26, с. 72].

Суб'єктами, які взаємодіють із молоддю, залучають молодих людей до ухвалення рішень, а також формують активну життєву позицію молоді, є органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування, консультативно-дорадчі органи, інститути громадянського суспільства, установи та заклади молодіжної інфраструктури (таблиця 2.2) [26, с. 84].

Таблиця 2.2.

**Суб'єкти кадрового забезпечення участі молоді та взаємодії з
молодю в межах державної молодіжної політики**

	Місцевий рівень	Регіональний рівень	Національний рівень
Органи влади	місцеві органи виконавчої влади; органи місцевого самоврядування	місцеві органи виконавчої влади; органи місцевого самоврядування	орган законодавчої влади (Верховна Рада України); центральні органи виконавчої влади; органи місцевого самоврядування
Молодіжне представництво	молодіжні консультативно-дорадчі органи		
Інститути громадянського суспільства	громадські об'єднання, що здійснюють діяльність у сфері молодіжної політики (громадські організації, асоціації, спілки, товариства; молодіжні політичні громадські організації тощо); органи учнівського та студентського самоврядування		
Молодіжна інфраструктура	молодіжні центри		

Джерело: [50, с. 85]

Європейський вектор України дозволяє здійснюється активний розвиток міжнародних молодіжних контактів, зокрема особлива увага приділяється співробітництву у сфері розвитку волонтерського руху, неформальної освіти для молоді та молодіжних робітників як засобу сприяння участі молоді в демократичному житті та ринку праці, діяльності молодіжних організацій і діалогу з питань молодіжної політики, утому числі через програми ЄС у сфері молоді, зокрема, «Еразмус+» [2].

Програма “Еразмус+” охоплює такі сфери, як освіта, професійна підготовка, розвиток молоді та спорту, доброзесна міжінституційна співпраця рівноправних партнерів між Європою та Україною у сфері молодіжної політики загалом та соціальної мобільності молоді зокрема. Проєкти по розбудові вищої школи є потужним засобом, що може забезпечити інтернаціоналізацію та служити для досягнення задач стратегічного розвитку ЗВО та решти партнерів. Це повноправна співдія інститутів партнерського типу. Проєкти запроваджуються на її базі і мають впливати на втілення стратегій національного, галузевого, інституційного та особистісного рівня.

Проектам програми міжнародного партнерства Євросоюзу “Еразмус+” відводиться значення інструменту, що має забезпечити інтернаціоналізацію вищої школи і мають виконуватися згідно з законами України “Про освіту” “Про вищу освіту”, “Про наукову і науково-технічну діяльність”, Угодами про Асоціацію між Україною та Європейським Союзом.

Основною юридичною документацією щодо запровадження проєктів міжнародного партнерства Євросоюзу Еразмус+ є Керівництво до програми Еразмус+, наявність грантової, партнерської, міжінституційної угоди, інших матеріалів проєкту, законодавчої системи Євросоюзу, усіх держав-бенефіціарів, що є виконавцями чи співвиконавцями, та внутрішніх інституційних положень і правил. Інструкції ЕАСЕА про застосування фінансів гранту (Guidelines for the Use of the Grant), можуть включатися Партнерською угодою у вигляді додатку і матимуть силу рівнозначну юридичним документам. Було створено і ряд інструкцій, правил, вимог до ведення документів, механізмів застосування статей бюджету, оплати, вимог до поширювання інформаційного потенціалу та решту правил запровадження програм викладено в документації, що врегульовує запровадження напряду щодо динаміки вищої школи (Erasmus+ Programme Guide, Grant Agreement, Guidelines, presentations from Grant Holders meeting etc.). Інструменти молодіжної політики країн Європи представлено в додатку В. [3].

Інструменти забезпечення молодіжної політики можна продемонструвати і на прикладі Київської області. Так, з метою забезпечення реалізації засад державної та місцевої молодіжної політики, виконання основних завдань щодо створення сприятливих умов для повноцінної соціалізації молоді області, її активного залучення до соціально-економічного, політичного та культурного життя розроблена Програма молодіжної політики «Молодь Київщини» на 2022-2025 роки. Метою Програми є створення належних умов для всебічного розвитку молоді Київщини з урахуванням її вікових, індивідуальних, соціальних, творчих, інтелектуальних потреб та запитів шляхом підтримки та розвитку пріоритетних напрямів та актуальних для молоді форм та форматів

роботи, у тому числі шляхом створення міжсекторальної взаємодії усіх учасників зазначеного процесу, участі та інтеграції молоді у суспільне життя. Ресурсне забезпечення Програми підтримки та розвитку молоді Київської області представлено в таблиці 2.3[37].

Таблиця 2.3.

**Ресурсне забезпечення Програми підтримки та розвитку молоді
Київської області на 2022-2025 роки «Молодь Київщини»**

Обсяг коштів, які пропонується залучити на виконання Програми	Виконання Програми				тис. грн Всього витрат на виконання Програми
	2022 рік тис.грн	2023рік тис.грн	2024рік тис.грн	2025 рік тис.грн	
Обсяг ресурсів, усього, у тому числі:	6 340,5	10 214,8	8 414,9	9 202,0	34 172,2
Державний бюджет	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Обласний бюджет	6 340,5	10 214,8	8 414,9	9 202,0	34 172,2
Місцевих бюджетів	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Кошти небюджетних джерел	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

Очікуваними результатами виконання Програми є:

зростання чисельності молоді, яка бере участь у заходах неформальної освіти та усвідомлює необхідність навчання протягом життя;

підвищення рівня компетентностей (знань, умінь, навичок, ставлень тощо), у тому числі фінансової та цифрової грамотності, правової спроможності для активної участі та інтеграції в суспільне життя молоді;

підвищення рівня медіаграмотності молоді;

опанування нових знань та навичок, розвиток наявних та здобуття нових компетентностей з метою професійного розвитку молоді;

зростання чисельності молоді із сформованим відповідальним ставленням до власного здоров'я;

підвищення рівня поінформованості суспільства про потреби молоді з числа осіб з інвалідністю та підвищення ступеня її інтеграції;

взяття участі у волонтерській діяльності (у проектах та заходах молоді);

взяття участі у процесах ухвалення рішень представників органів учнівського та студентського самоврядування, молодіжних консультативно-дорадчих органів;

інформування молоді про форми безпосередньої участі у суспільному житті;

взяття участі у проектах у рамках здійснення обмінів молоддю у партнерстві з іншими державами та міжнародними організаціями;

навчання, у тому числі за програмою «Молодіжний працівник» представників інститутів громадянського суспільства та фахівців, які працюють з молоддю;

отримання відповідних компетентностей для підвищення рівня спроможностей та якості діяльності представників молодіжних центрів;

збільшення відсотка молоді, яка підвищить рівень своєї активності та інтеграції в суспільне життя завдяки участі у проектах молодіжних та дитячих громадських організацій;

збільшення кількості і якості діяльності молодіжної інфраструктури регіону;

збільшити кількість молоді, залученої як до розробки та організації, так і до участі у заходах та проектах, спрямованих на підвищення рівня громадянської свідомості молоді шляхом налагодження системної освітньої, виховної, інформаційної роботи за участю установ, які працюють з молоддю, інститутів громадянського суспільства, молодіжних працівників, волонтерів;

урізноманітнити та запровадити нові форми та формати роботи з молоддю, зробивши найефективніші з них обов'язковими не лише до виконання, але й до щорічного збільшеного фінансування;

розвиток існуючих та створення нових інфраструктурних об'єктів з метою створення належних умов для залучення молоді до здорового та безпечного способу життя;

підвищити рівень самоорганізації і самоврядування інститутів громадянського суспільства та їх осередків;

створити конкурентоспроможне середовище для інститутів громадянського суспільства, у тому числі шляхом застосування конкурсних засад фінансової підтримки їх проектів та заходів за рахунок бюджетних коштів;

забезпечення діяльності, розвиток та розширення існуючої мережі молодіжних установ, таких як комунальний заклад Київської обласної ради «Київський обласний молодіжний центр»;

знизити рівень правопорушень серед молоді, активізувавши правову освіту та участь молоді у суспільно значущій громадській діяльності;

підвищити рівень активності молоді в умовах децентралізації;

забезпечення щорічного збільшення обсягів бюджетного фінансування молодіжної політики як за рахунок обласного, так і за рахунок інших місцевих бюджетів.

Як бачимо, завдання та заходи Програми молодіжної політики «Молодь Київщини» співзвучні із національною програмою «Молодь України», але на жаль, цільові показники цих програм не були реалізовані в повному обсязі, тому після закінчення воєнних відій виникне потреба прийняття нормативних актів, що будуть відповідати існуючим обставинам.

Слід відмітити, що безпосередня молодіжна робота також є інструментом молодіжної політики, яка в контексті децентралізації представляє собою державну політику побудови системи інституцій та комунікаційних зв'язків між елементами внутрішнього і зовнішнього середовища. Сюди також необхідно віднести створення молодіжної інфраструктури та введення нормативів з орієнтацією на усі складові формування і реалізації проектів і

програм, що дозволяють молоді розвиватися та розвивати громади, де вони проживають.

2.3. Проблеми реалізації молодіжної політики в Україні та Київській області

Наразі Україна знаходиться на одному із самих складних етапів за весь період незалежності. І хоча молодь України є найбільш адаптивною до змін, водночас вона є і найбільш вразливою частиною суспільства. Тому сьогодні необхідні сучасні механізми активізації молодих людей та залучення їх до суспільного життя, адже післявоєнне відновлення країни потребує активних, ініціативних молодих людей, впевнених у своєму майбутньому. Молодь в Україні стикається з численними проблемами, які гальмують реалізацію молодіжної політики. В більшості випадків ці проблеми співпадають з проблемами європейської молоді, причому не існує загальноприйнятої молодіжної політики для всіх країн Європейського Союзу.

За результатами дослідження «Вплив війни на молодь в Україні» [6], 82% молодих людей зазнали втрат – розлуку з родиною, втрати рідних і друзів, руйнування житла, зниження доходів та значне погіршення психічного здоров'я. Разом із тим, порівняно з 2021 роком у 2022 році зросла громадська активність молодих людей, зокрема, більше ніж удвічі – з 20% до 42% – зросла частка молоді, що займаються волонтерством.

За результатами дослідження проєкту опитувань ЮНІСЕФ U-Report з організацією Teenenergizer, проведеного у вересні 2023 року, 51% молодих людей відчувають непереборну тривожність, 21% – сильну тривогу, 18% – відчувають себе добре. Рівень байдужості до речей, які їх раніше цікавили, знизився до п'яти балів [41].

І все ж, як стверджують результати дослідження «Українська молодь сьогодні – 2023» на замовлення Міжнародного республіканського інституту (IRI) та Ради міжнародних наукових досліджень та обмінів (IREX), 89% молодих людей у віці від 16 до 35 років бачать майбутнє України

обнайдійливим. 75% опитаних планують залишитися в країні, 79% прагнуть її відбудувати. Але з опитаних працюють лише 55% молодих людей, 16% – працюють та навчаються, кожен десятий (10%) тільки навчається і кожен п'ятий (18%) – не працює і не навчається [28].

При цьому, згідно з дослідженням Українського центру економічних та політичних досліджень ім. О. Разумкова, у 2022 році вимушеними мігрантами стали 19% людей віком від 16 до 29 років та 37% - від 30 до 39 років [48]. Тобто більше половини з тих, хто поїхав – це молодь

Війна та міграція призводить до незворотньої втрати суттєвої частки населення, це стало загрозою зрушення демографічного балансу й потребує комплексного вирішення, у тому числі через нові підходи до формування молодіжної політики. При відповіді на питання «Чи пов'яжете Ви своє майбутнє із Україною, чи розглядаєте можливості переїзду?» (рис. 2.3) попри те, що більшість молодих людей відповіли, що планують кар'єру і життя в Україні (82,2%), 10,3% опитаних таки розглядають можливості переїзду з кордон, і це на додаток до тих, хто вже покинув Україну [2].

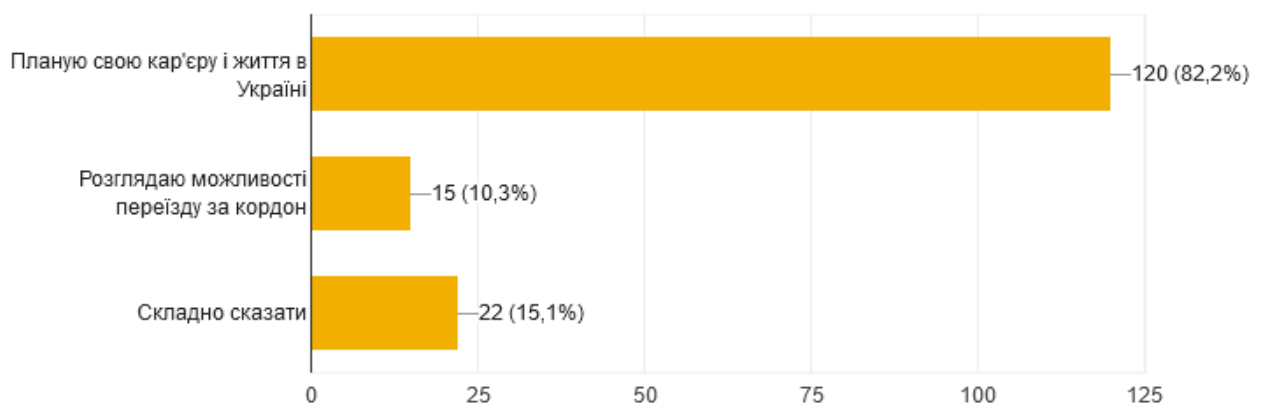

Рис. 2.3. Відповідь на питання «Чи пов'яжете Ви своє майбутнє із Україною, чи розглядаєте можливості переїзду?»

Джерело:[2]

Справедливо буде зауважити, що низький рівень участі молоді у суспільному житті та житті країни на всіх рівнях – проблема не нова. Але саме

сьогодні треба говорити про необхідність активізації молодих людей, залучення їх до суспільного життя, спонукання до дій. Адже повоєнна відбудова країни потребуватиме молодих, активних, ініціативних людей, упевнених у своєму майбутньому[7].

Вітчизняні дослідники серед причин, які гальмують молодіжну політику в Україні, виділяють п'ять найбільш актуальних:

1. Відсутність правової підтримки молоді та молодіжної політики у сфері зайнятості [12], [13], [15], [47].

2. Недостатнє фінансування молодіжних програм. Зокрема, у 2020-2021 роках фінансування молодіжних програм складало менше 0,5% від загального бюджету Міністерства молоді та спорту України [27], [47], [13];

3. Патерналістичність характеру молодіжної політики – молодь практично не долучається до формування молодіжних програм та проєктів, особливо на місцевому рівні [47], [27], [44];

4. Широкі рамки віку молоді. Потреби осіб в 14 і 35 років кардинально не співпадають. Через це молодіжні програми розконцентровані [27], [11];

5. Недостатня, а на місцевому рівні подекуди відсутня молодіжна інфраструктура [12],[13].

Децентралізація передбачає, що основна відповідальність за реалізацію молодіжної політики покладається на місцевий рівень – рівень об'єднаних територіальних громад: управління та фінансування молодіжних центрів, що належать територіальним громадам або передані їм; надання молодіжним об'єднанням пільг на користування приміщеннями для їх громадської діяльності; сприяння розвитку молодіжних та дитячих громадських об'єднань, центрів, рад тощо [11].

Молодіжна політика Київської області стикається з численними викликами, що відображають як загальнонаціональні тенденції, так і специфічні місцеві проблеми. Сучасне суспільство перебуває в процесі швидких змін, які впливають на всі аспекти життя молоді. Соціальні та інституційні бар'єри, які раніше чітко розмежовували дитинство, молодість та доросле життя, стають все

більш розмитими. Діти фізично розвиваються швидше, а завдяки доступу до Інтернету та соціальних мереж, вони раніше виходять за межі сімейного оточення, що створює нові виклики для громади [5].

Серед основних викликів для молодіжної політики Київської області слідуючі:

1. Логістичні труднощі. Віддаленість окремих населених пунктів від центрів громад області ускладнює організацію та участь молоді у заходах. Це зменшує можливості для активної громадянської участі та створює бар'єри для доступу до молодіжних програм і заходів.

2. Слабко розвинена молодіжна інфраструктура. У деяких громадах Київської області бракує молодіжних центрів, спортивних майданчиків та інших локацій для проведення заходів. Це ускладнює залучення молоді до активного дозвілля та громадського життя.

3. Низький рівень координації між громадськими організаціями, закладами, установами, що працюють із молоддю, заважає ефективному впровадженню молодіжних ініціатив. Недосконала система комунікації структур створює додаткові перешкоди.

4. Низька активність молоді віком старше 23 років. Молодь віком від 23 років менш активна у громадському житті, що знижує загальний рівень молодіжної активності в громаді. Це може бути пов'язано з відсутністю відповідних можливостей та стимулів для залучення до громадської діяльності.

5. Міграція молоді. Відсутність актуального ринку праці та можливостей для професійного розвитку спричиняє міграцію молоді до інших громад та міст на навчання та роботу. Це призводить до втрати потенційних лідерів та активістів.

6. Кадровий голод. У структурах, що займаються питаннями молодіжної політики, спостерігається кадровий голод. Відсутність кваліфікованих працівників ускладнює реалізацію молодіжних програм та проєктів.

7. Низький рівень активності та зацікавленості молоді. Молодь часто не виявляє зацікавленості в участі у громадському житті. Це може бути пов'язано з

недостатньою інформацією про можливості та відсутністю стимулів для активної участі.

8. Відсутність програм та проєктів для підприємництва. Бракує програм та проєктів, спрямованих на підтримку молодіжного підприємництва та відкриття власної справи. Це обмежує можливості для економічного розвитку молоді.

9. Мобілізація та затяжна війна в країні. Військові дії та мобілізація спричиняють додатковий стрес та нестабільність для молоді, що ускладнює їх соціально-економічний розвиток.

Молодь у Київській області зростає у різноманітному, невизначеному, складному та неоднозначному середовищі. Перехід від освіти до працевлаштування стає все більш комплексним процесом, а традиційна модель особистого життя змінюється. Молодь має більше можливостей для вибору, але також стикається з новими викликами, такими як критичне ставлення до ієрархічних організацій та прагнення до індивідуальної свободи.

Для визначення сильних і слабких сторін, переваг та недоліків в молодіжній політиці Київської області, нами в межах магістерського дослідження було проведено SWOT-аналіз, результати якого представлено в таблиці 2.4.

Таблиця 2.4.

**Аналіз зовнішнього середовища та внутрішніх сил Київської області
щодо розвитку молоді**

	Корисно для досягнення цілей	Шкодить для досягнення цілей
<i>Внутрішні</i>	<u>S (strong) m- сильні сторони</u>	<u>W (weak) – слабкі сторони</u>
<i>влас</i>	Молодіжна програма + фінансування на її Територіальне розміщення	Низька активність молоді громади Нерозуміння молоді 14 - 35 р. роботи інститутів молоді
<i>тиво</i>	Установи які працюють з молоддю	Логістика з населеними пунктами
<i>сті</i>	Співпраця з ОМС	Час роботи молодіжного центру
	Співпраця з міжнародними донорами та участь в проєктах	Неактуальні для молоді теми заходів в МЦ
	Активне культурно-мистецьке життя	Кадровий голод в молодіжному секторі

	Туризм	Локації молодіжної інфраструктури
	Доступ до спорту (спортивні школи, спортивні майданчики)	Інформаційна недоступність
	Доступ до соціальних послуг	Робота мц з молоддю 23+
	Гуманітарний відділ	Волонтери в мц
	Молодіжний центр	Обмеження фінансових ресурсів через війну
	Молодіжна рада	Відсутність комунікаційного менеджера в молодіжному центрі
	Створюється інклюзивна інфраструктура	Неактуальний ринок праці для молоді
	Є сертифіковані молодіжні працівники	Мобілізація в країні
		Міграція молоді
		Стереотипи мислення
		Територіальне розміщення
	<u>O (opportunities) - можливості</u>	<u>T (threat) - загрози</u>
<u>Зовнішні власні тиво сті оточення</u>	Міжнародні обміни	Блекаут (довготривалі відключення електроенергії)
	Розширення команди (проектних менеджерів)	Війна - активна фаза та загроза наступу зі сторони білорусії
	Бюджет участі	Нестабільне фінансування
	Конкурс проектів	Відсутність робочих місць
	Співпраця (спільні проекти між громадами)	Недостатньо кваліфіковані працівники
	Мережування Мц	Молодь не повернеться з-за кордону
	Соціальне підприємництво	Консервативні погляди соціуму
	Збільшення доступність приміщення	Епідемія
	Фінансування з різних бюджетів	
	Транскордонна співпраця	
	Міста побратими (співпраця)	
	Стажування в ОМС	
	Співпраця з бізнесом	
	Меморандуми між установами (різних секторів)	
	Членство у молодіжній раді	
	Відкритість міської ради та інших структур	
	Розвиток спортивної інфраструктури	

Отже, ключовими проблемами молоді є: небезпека для життя і вимушеність до міграції; неналежний рівень оплати праці; незабезпеченість житлом; неналежний доступ до якісної освіти; нерівні умови працевлаштування і безробіття; надмірна забюрократизованість отримання публічних послуг; небезпека залучення до насильства та екстремізму; недостатня участь у

політичному процесі і суспільному житті громади; слабка інформованість молодих людей щодо національних державних і місцевих, а також міжнародних молодіжних програм і проєктів тощо.

На рис. 2.4 наведено проблеми молоді та недоліки інституціонального забезпечення державної молодіжної політики в умовах децентралізації.

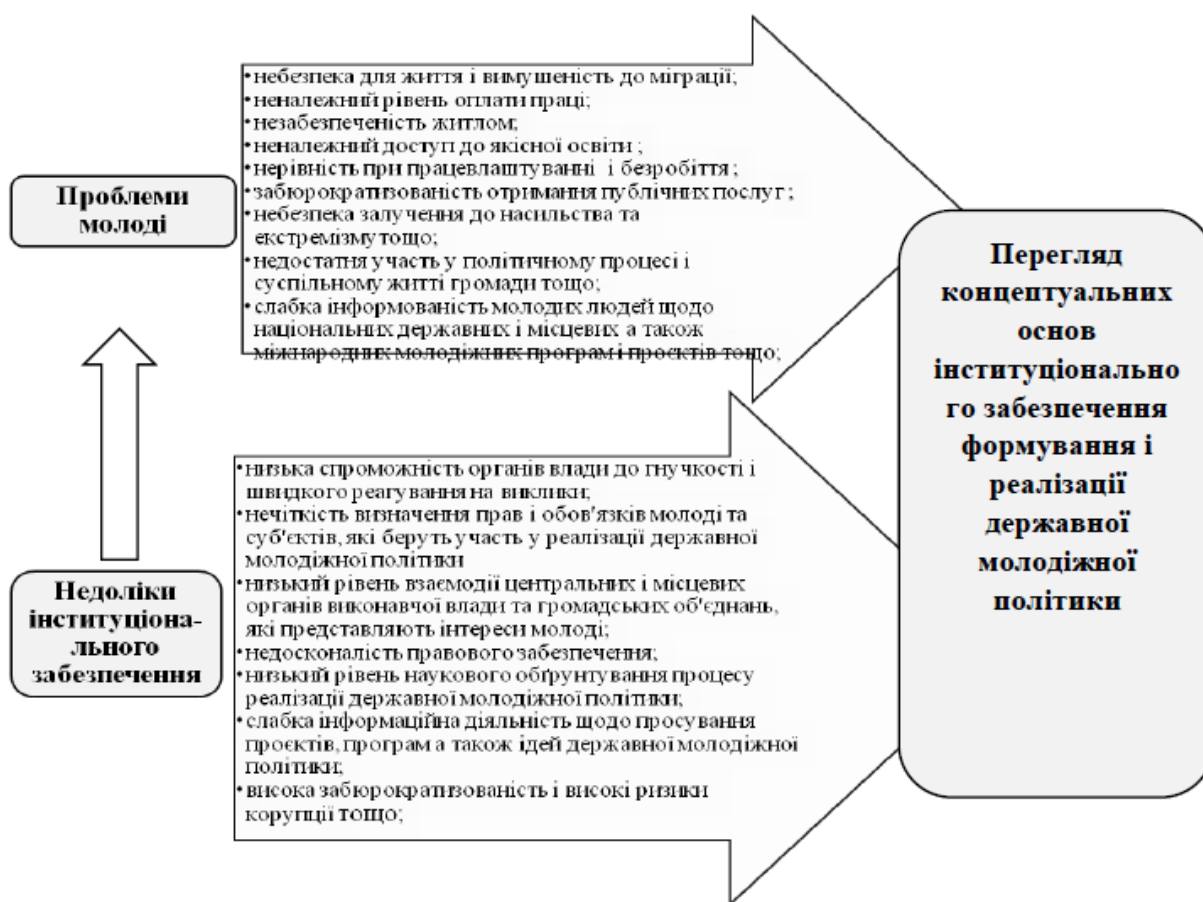

Рис. 2.4. Проблеми молоді та недоліки інституціонального забезпечення державної молодіжної політики [2]

Ці проблеми здебільшого викликані недоліками інституціонального забезпечення державної молодіжної політики в умовах децентралізації. Серед недоліків і проблем інституціонального забезпечення державної молодіжної політики, які збереглися навіть після реформи децентралізації, нами виокремлені, зокрема, такі:

– низька спроможність органів влади до гнучкості і швидкого реагування на виклики. Це може бути наслідком дії частково старого спадку адміністративно-командної системи часів Радянського Союзу, а частково вже надбанням сучасної публічної служби. Але неспроможність адекватного і швидкого реагування на виклики приводить до втрати Україною молоді як фізичної (гибель і міграція), так і ідеологічної;

– нечіткість визначення прав і обов'язків молоді та суб'єктів, які беруть участь у реалізації державної молодіжної політики, тобто слабка розуміння сучасної активної ролі молоді і необхідності її залучення до політичної діяльності й участі в суспільному житті громади;

– низький рівень взаємодії центральних і місцевих органів виконавчої влади та громадських об'єднань, які представляють інтереси молоді а також слабка й недієва мережа міжсекторальних і міжвідомчих зав'язків. Поширений серед посадових осіб страх конкуренції з боку сусідніх територіальних громад щодо якихось переваг, особливо ресурсних, призводить до певної ізольованості, послаблення організаційних і функціональних можливостей державних органів і органів місцевого самоврядування в молодіжній сфері, та зводить нанівець ефективність і результативність молодіжної політики;

– недосконалість правового регулювання, наявність правових прогалин та відсутність єдиного, уніфікованого підходу до нормативного регулювання роботи центральних органів виконавчої влади у молодіжній сфері;

– низький рівень наукового обґрунтування процесу реалізації державної молодіжної політики, часте панування застарілих підходів;

– слабка інформаційна діяльність щодо просування проєктів, програм а також ідей державної молодіжної політики, це викликає низьку інформованість молодих людей, відтак, – зусилля органів місцевого самоврядування щодо реалізації молодіжних програм і проєктів залишаються недостатньо охопленими учасниками;

– висока забюрократизованість і високі ризики корупції тощо [2].

Отже, визначені вище проблеми та недоліки вимагають підвищеної уваги уряду, органів місцевого самоврядування, громадських організацій, освітніх установ тощо до розроблення та впровадження ефективних молодіжних стратегій та програм, спрямованих на покращення соціально-економічних умов життя та збільшення перспектив молоді щодо освіти, працевлаштування, мобільності.

Висновки до 2 розділу

На центральному державному рівні головним органом в системі центральних органів виконавчої влади, який забезпечує формування та реалізацію державної молодіжної політики, а також політики в сфері фізкультури і спорту виступає Міністерство молоді та спорту України, діяльність якого координується Кабінетом Міністрів України. На регіональному рівні основними суб'єктами в сфері формування і реалізації державної молодіжної політики являються обласні воєнні адміністрації, де управління молодіжною сферою здійснюється за допомогою Департаментів або Управлінь молоді та спорту, функції і повноваження яких затверджені відповідними положеннями.

На місцевому рівні органи місцевого самоврядування набули нових компетенцій, і сьогодні в територіальних громадах здійснюється питома вага заходів молодіжної політики, створюється нормативна база локального рівня, молодіжна інфраструктура, розробляються відповідні стратегії та програми.

Наразі Київщина продовжує залишатися одним з лідерів серед регіонів України за кількістю об'єктів молодіжної інфраструктури, мережа яких станом на 01 січня 2025 року складалася з 39 молодіжних центрів, просторів і хабів, з яких 9 об'єктів створено у 2024 році і 4 оновлено (відремонтовано приміщення) в рамках міжнародної грантової підтримки.

Інструментами молодіжної політики є різні методи та механізми, які використовуються для підтримки самореалізації та розвитку молоді, серед яких програмна діяльність, субсидії та гранти, також сюди належать програми сприяння працевлаштуванню та навчанню.

Для реалізації молодіжної політики органами державної влади розробляються молодіжні програми, які мають на меті розвиток і становлення молоді та громадянського суспільства, а також забезпечення молоді роботою та житлом. Молодіжні програми в Україні охоплюють державні ініціативи, міжнародні проєкти та освітні й громадські програми. До ключових державних програм належать Державна соціальна цільова програма «Молодь України» (з концепціями на 2030 та попередні періоди) та програма «Молодіжний працівник», спрямовані на підтримку молоді та розвиток молодіжної політики. Міжнародні можливості, зокрема за підтримки ЄС, представлені програмою Еразмус+ (молодіжні обміни, волонтерство, тренінги). На освітньому напрямку діють програми, такі як Junior Achievement Ukraine (підприємництво, фінансова грамотність) та інші, зосереджені на розвитку навичок.

Інструменти забезпечення молодіжної політики можна продемонструвати і на прикладі Київської області. Так, з метою забезпечення реалізації засад державної та місцевої молодіжної політики, виконання основних завдань щодо створення сприятливих умов для повноцінної соціалізації молоді області, її активного залучення до соціально-економічного, політичного та культурного життя розроблена Програма молодіжної політики «Молодь Київщини» на 2022-2025 роки.

Молодіжна політика Київської області стикається з численними викликами, що відображають як загальнонаціональні тенденції, так і специфічні місцеві проблеми. Сучасне суспільство перебуває в процесі швидких змін, які впливають на всі аспекти життя молоді. Отже, ключовими проблемами молоді є: небезпека для життя і вимушеність до міграції; неналежний рівень оплати праці; незабезпеченість житлом; неналежний доступ до якісної освіти; нерівні умови працевлаштування і безробіття; надмірна забюрократизованість отримання публічних послуг; небезпека залучення до насильства та екстремізму; недостатня участь у політичному процесі і суспільному житті громади; слабка інформованість молодих людей щодо національних державних і місцевих, а також міжнародних молодіжних програм і проєктів тощо.

РОЗДІЛ 3

МОДЕЛЮВАННЯ ПРОЦЕСІВ УДОСКОНАЛЕННЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФОРМУВАННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЇ МОЛОДІЖНОЇ ПОЛІТИКИ

3.1. Пріоритетні напрями та моделювання молодіжної політики України періоду війни та післявоєнного відновлення

Наразі в умовах війни молодь України стикається із великими стресами, втратами та життєвими викликами, серед яких погіршення фізичного та ментального здоров'я, пошкодження житла, втрата доходів, вимушене переміщення в інші населені пункти, обмеженість можливостей до самореалізації та безпекові чинники. Але не дивлячись на всі проблеми, пов'язані з війною, саме молодь є драйвером соціального та економічного розвитку країни та агентом позитивних змін у післявоєнному відновленні. Тому забезпечення належного розвитку людського потенціалу молоді є важливим завданням держави і є нагальна потреба у формуванні молодіжної політики, яка буде орієнтуватися, в першу чергу, на збереження людського потенціалу молоді.

Молодіжна політика періоду війни та післявоєнного відновлення, яка буде орієнтована на розвиток людського потенціалу молоді, сприятиме формуванню нової моделі якості життя та повинна ґрунтуватися на таких аспектах як безпека особистості, охорона здоров'я, якісна освіта, можливість працевлаштування, доступна житлова політика, соціальна підтримка та інтегрованість до суспільства, продуктивне дозвілля [21]. Пріоритетні напрями молодіжної політики періоду війни та післявоєнного відновлення зображено на рисунку 3.1.

Звідси випливає, що основними векторами моделювання молодіжної політики мають стати політика добробуту та благополуччя, соціальна та сімейна політика, наукова та інноваційна політика, політика зайнятості, суспільна та інклюзивна політика, економічна та екологічна політика [21]. Основні вектори моделі молодіжної політики представлено на рисунку 3.2.

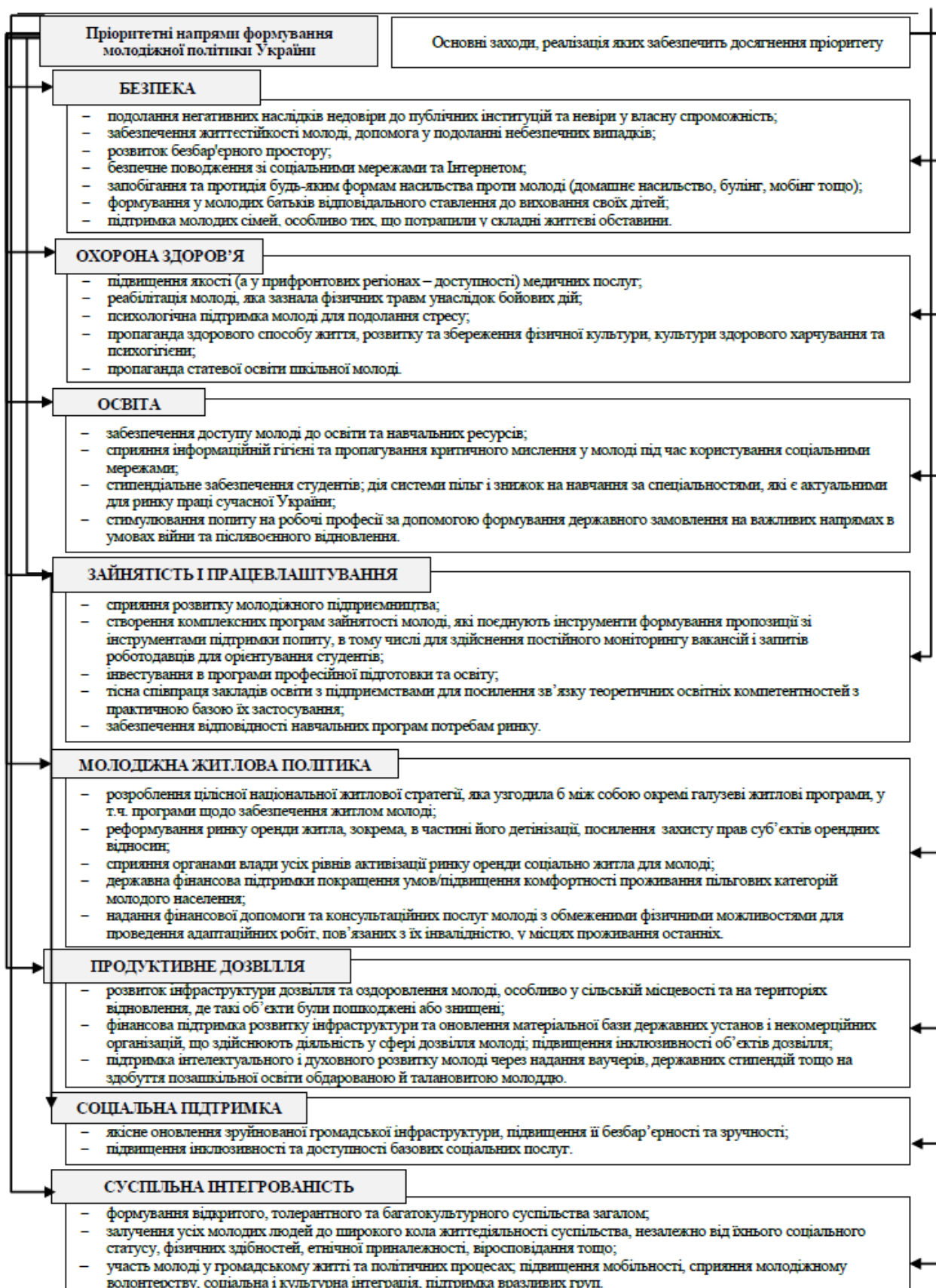

Рис. 3.1. Пріоритетні напрями молодіжної політики України періоду війни та післявоєнного відновлення

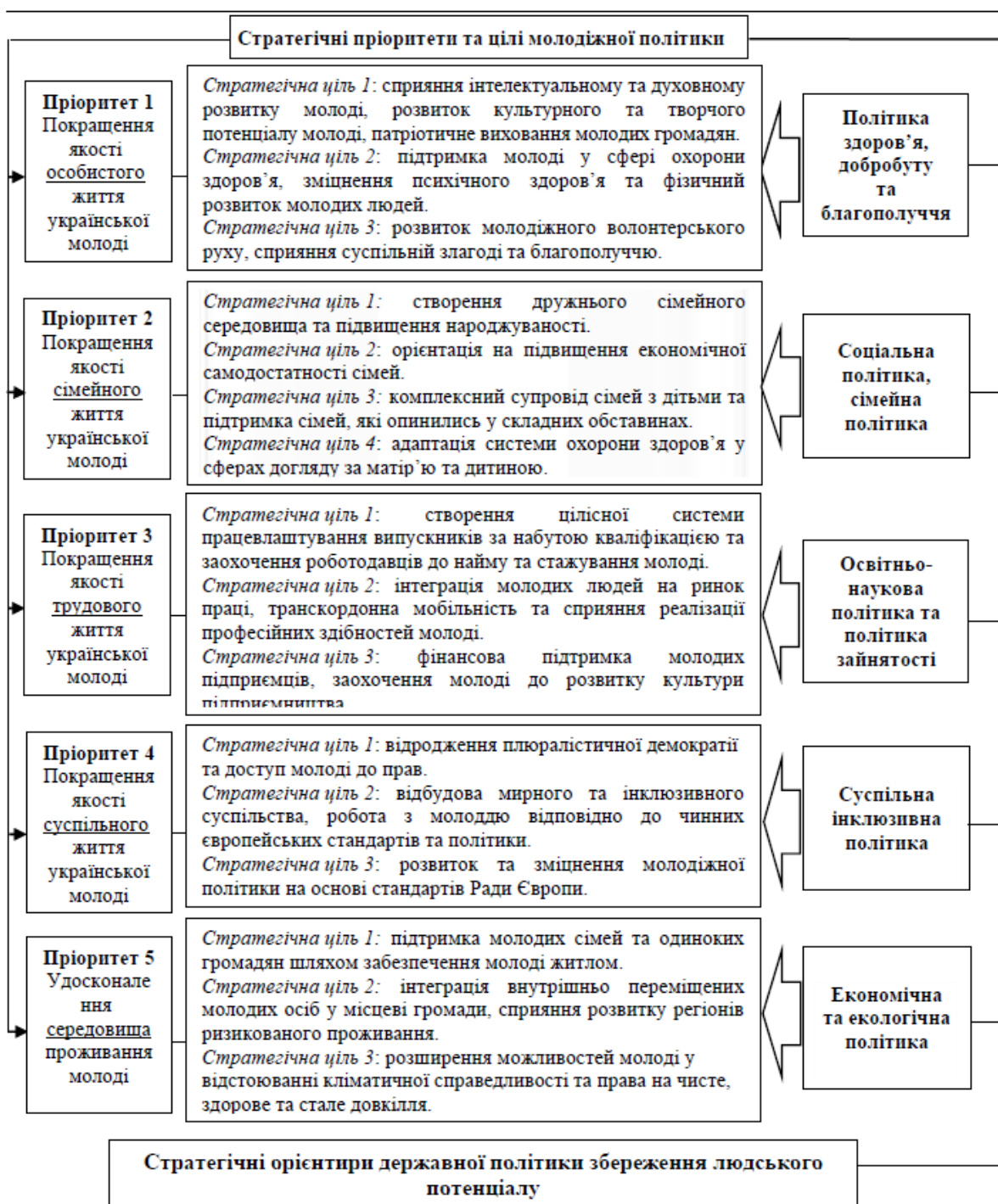

Рис. 3.2. Модель молодіжної політики України періоду війни та післявоєнного відновлення

Слід відмітити, що успішність державної молодіжної політики потребує врахування як ключових пріоритетів молодіжної політики, зображених на рисунках 3.1 та 3.2, так і зарубіжного досвіду роботи з молоддю у різних

країнах світу та інституціонального забезпечення формування і реалізації молодіжної політики.

Якщо проаналізувати європейську практику, то в Резолюції про молодіжну роботу Ради Європи можна зустріти визначення молодіжної роботи як сукупності заходів, що реалізується молоддю і для молоді в соціальній, освітній, культурній та політичній сферах, а відповідно основною метою молодіжної роботи окреслено надання молодим людям можливості формування свого майбутнього на основі реалізації демократичних цінностей [61]. Отже, ми можемо зробити висновок, що молодіжна робота є основним інструментом реалізації молодіжної політики в цих країнах, тоді як Рада Європи в партнерстві із громадськістю розробляє комплекс заходів по реформуванню і розвитку молодіжної сфери. Ключовим досягненням такої роботи було створення нормативно-правового забезпечення стосовно молодіжної політики (рисунок 3.3).

Таким чином, слід враховувати, що в демократичних країнах бачення концепції формування державної молодіжної політики максимально наближене до об'єкта управління, тобто в нашому випадку – до молоді. При цьому в пріоритеті повинно бути формування безпечного комфортного середовища і підвищення якості життя мешканців територіальних громад вцілому і молоді зокрема. Тому вітчизняні органи місцевого самоврядування мають зосередитися на таких засадах реалізації молодіжної політики:

- створення належного організаційно-функціонального забезпечення роботи органів місцевого самоврядування, у тому числі, створення підрозділів з молодіжної роботи, їх кадрове забезпечення, навчання фахівців і молодіжних працівників;

- узгодження нормативних, програмно-цільових, організаційно-розпорядчих та інших документів, що регламентують діяльність органів місцевого самоврядування, із аналогічними документами вищого рівня (регіонального, державного);

– підвищення ефективності інформаційної підтримки реалізації молодіжної політики через популяризацію результатів реалізації програм і заходів молодіжної політики, складання і оприлюднення звітів про роботу підрозділів органів місцевого самоврядування з молодіжної роботи а також молодіжних центрів, оприлюднення результатів досліджень, моніторингу, контролю тощо;

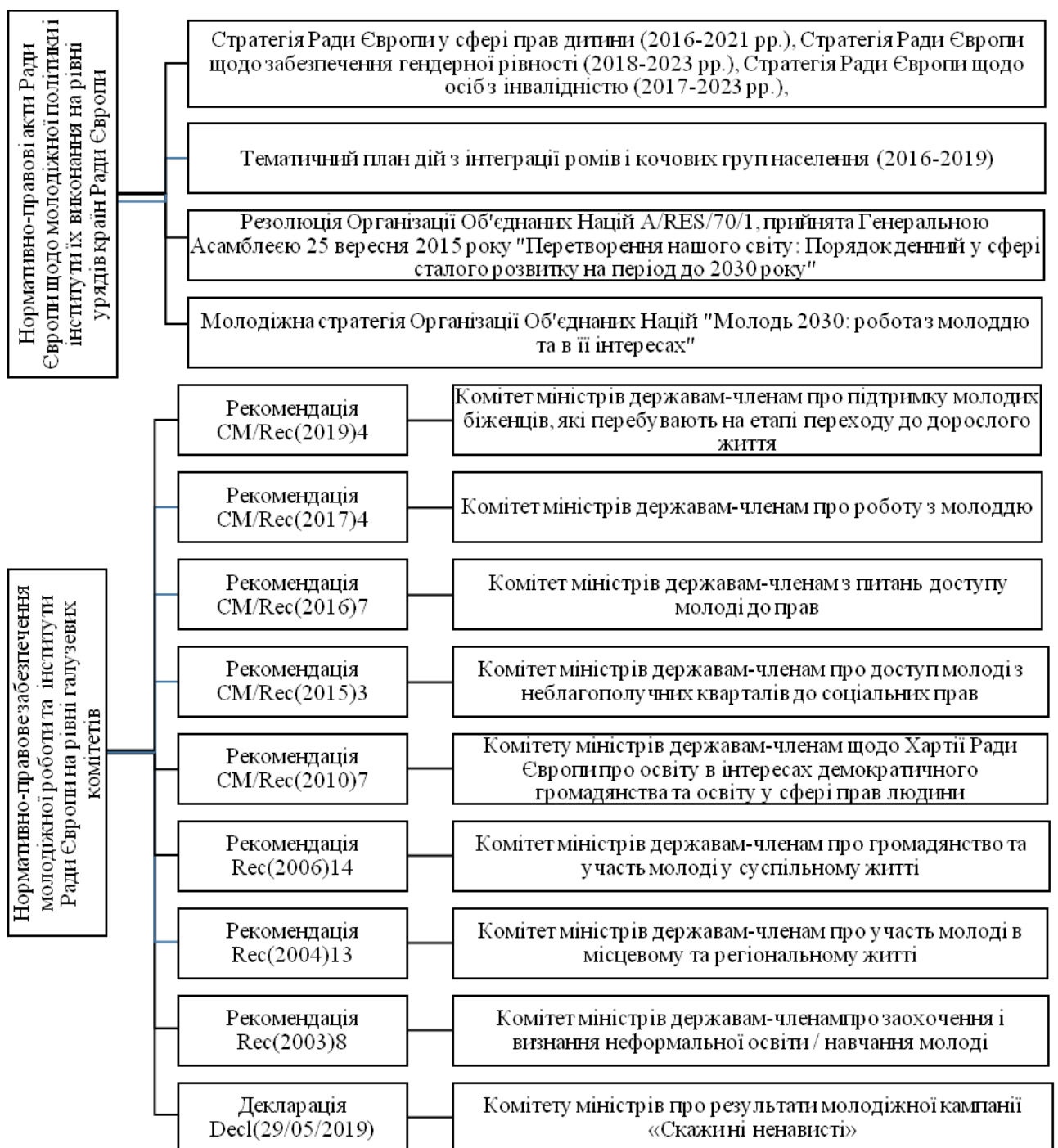

Рис. 3.3. Нормативно-правове забезпечення та інститути Ради Європи з питань розвитку і реалізації молодіжної політики [2]

– належне комунікативне забезпечення щодо формування системи комунікаційних зв'язків «влада-молодь-стейкхолдери», сприяння залученню молоді до процесу розроблення, ухвалення рішень та контролю за їх виконанням;

– розвиток ідеологічно-просвітницької, консультативно-дорадчої діяльності з метою застосування програм та інструментів поширення філософії ціннісно-орієнтованої освіти, сприяння самоорганізації молодих людей, посилення патріотичного виховання, виховання моральних властивостей і навчання громадянським компетентностям опановування прав гідності, рівності, інклюзії тощо;

– покращення фінансового й матеріального забезпечення молодіжної роботи, формування бюджету молодіжної роботи щодо «м'яких» (формальні і неформальні навчальні програми, тренінги, інформаційні програми тощо) і «твердих» проєктів (побудова і розвиток молодіжної інфраструктури, підтримка бюджетів участі, ініційованих молодими людьми тощо) тощо [2].

3.2. Обґрунтування концептуальної моделі інституційного забезпечення молодіжної політики

Наразі в Україні є потреба у побудові інституціонального забезпечення формування та реалізації державної молодіжної політики із зосередженням на створенні мережі міжвідомчої і міжсекторальної взаємодії різних інститутів державної влади. Разом з тим, це передбачає велике навантаження як на всіх суб'єктів управління ходом реалізації молодіжної політики, так і на саму молодь, яка прагне змінити свій об'єктний статус в управлінні молодіжною політикою на суб'єктний.

Оскільки молодіжна політика охоплює різні аспекти життя молоді (освіта та зайнятість, здоров'я, спорт, участь у життєдіяльності суспільства тощо), органи публічного управління, органи місцевого самоврядування, інші

стейкхолдери, дотичні до формування і реалізації певних аспектів молодіжної політики, мають не просто встановити взаємодію, щоб уникнути дублювання функцій, чи, навпаки, функціональних прогалін, а побудувати комунікаційну мережу взаємодії. Таким чином має бути побудована мережа усталених міжсекторальних і міжвідомчих зав'язків, які стануть головною концептуальною перевагою сучасного інституційного забезпечення державної молодіжної політики.

Вважаємо, що для забезпечення успішної міжвідомчої взаємодії міністерствам як центральним органам виконавчої влади слід зосередити свою діяльність щодо реалізації молодіжної політики (у межах своїх задач і компетенцій) на таких ключових напрямках, як: координація та планування; обмін інформацією та даними; консистентність (узгодженість, цілісність); розподіл ресурсів (на рис. 3.4 детально розкрито зміст їх взаємодії за кожним з напрямів) [2].

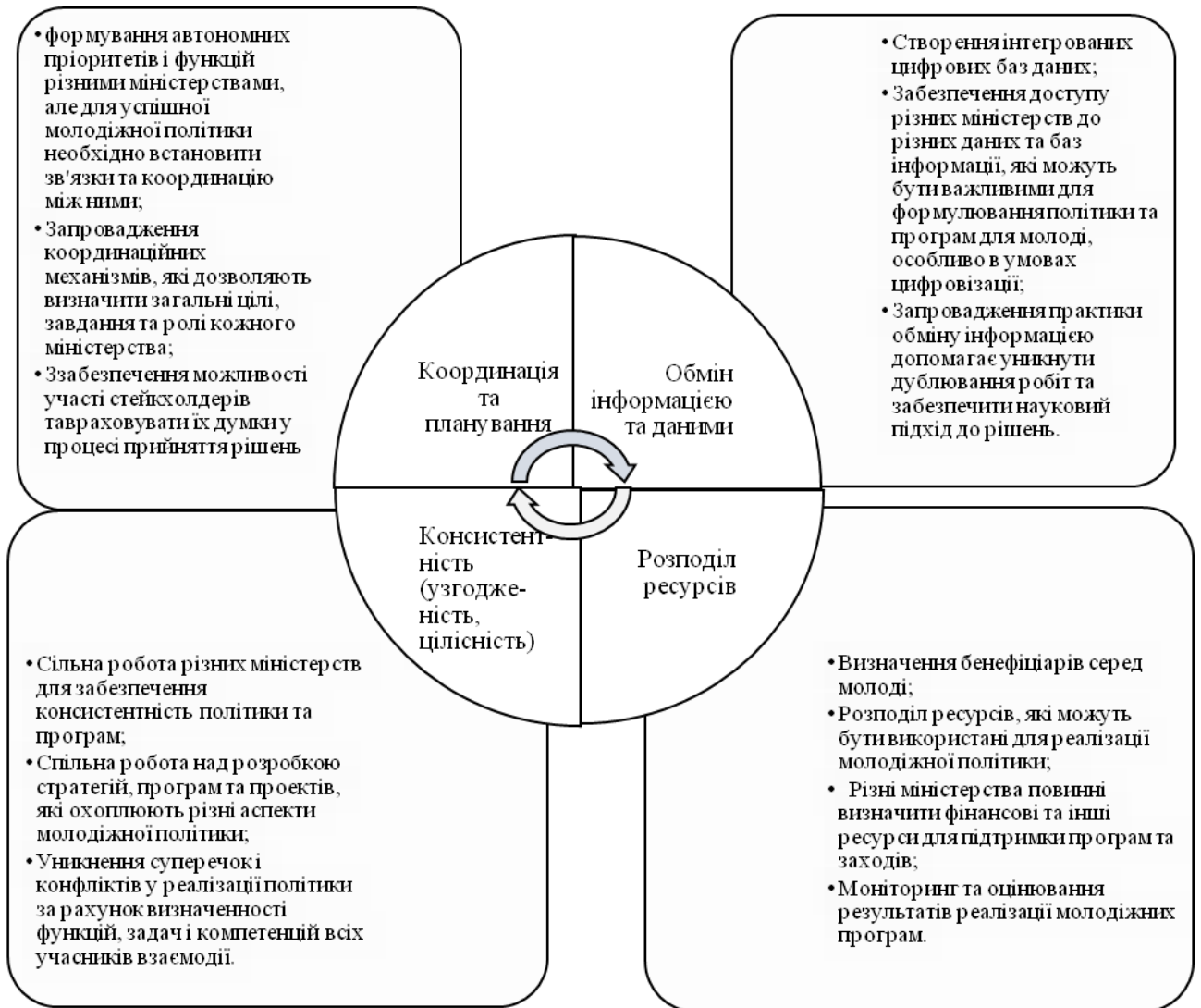

Рис. 3.4. Напрями та зміст міжвідомчої взаємодії щодо реалізації молодіжної політики центральними органами виконавчої влади [2].

Ми погоджуємося із запропонованою Білою Д., організаційно-функціональною трьох-компонентною моделлю інституціонального забезпечення формування та реалізації державної молодіжної політики в Україні. Так, вона має умовно складатися з трьох основних компонентів ідеологічного (ціннісно-орієнтованого) блоку, який має стратегічний характер та довгострокові очікувані результати; соціально-економічного (людино-орієнтованого) блоку, який за термінами реалізації й очікуваними результатами можна віднести до тактичного – середньострокового; функціонально-комунікативного (інструментального або методико-технологічного) блоку, який

має короткостроковий характер і відноситься до оперативної діяльності). Ключовим елементом моделі є формальні і неформальні інститути макро- і мікро- рівнів, які є суб'єктами формування і реалізації молодіжної політики. Це – формальні інститути центрального рівня (макрорівень) (Мінмолодьспорту та інші профільні міністерства, а також служба зайнятості, Державні міграційна служба тощо); місцевого рівня (органи місцевого самоврядування, комунальні заклади, підприємства і установи, громадські організації і об'єднання, представники бізнесу тощо); мікрорівня або індивідуального рівня, (громадяни, у тому числі і молодь, кадровий потенціал державної служби тощо). Також інститути, які не є формальними установами, але вони формують норми, правила, звичаї (інститут законодавства, інститут сім'ї тощо) (рис. 3.5) [2].

Процес використання молодіжного потенціалу визначається напрямками, способами й інструментами реалізації потенціалу молодого покоління, залучення його у суспільний життєвий кругообіг, що охоплює всі сфери життя (виробничу у культурну, соціальну, політичну тощо) й сприяє особистісному зростанню індивідуума – молодій людині.

Поза увагою поки що залишається визнання потреби системної і масової роботи з молоддю, залучення молоді в публічну діяльність, створення не точкових інститутів, як це наразі практикується в регіонах і територіальних громадах, а створення мережі взаємопов'язаних і скоординованих інститутів, які будуть основою загальної системи публічного управління з питань молодіжної політики в територіальних громадах, регіонах, державі. І вся ця мережа має бути часткою загальної системи інститутів державної влади, органів місцевого самоврядування, інших установ, центрів, відомств.

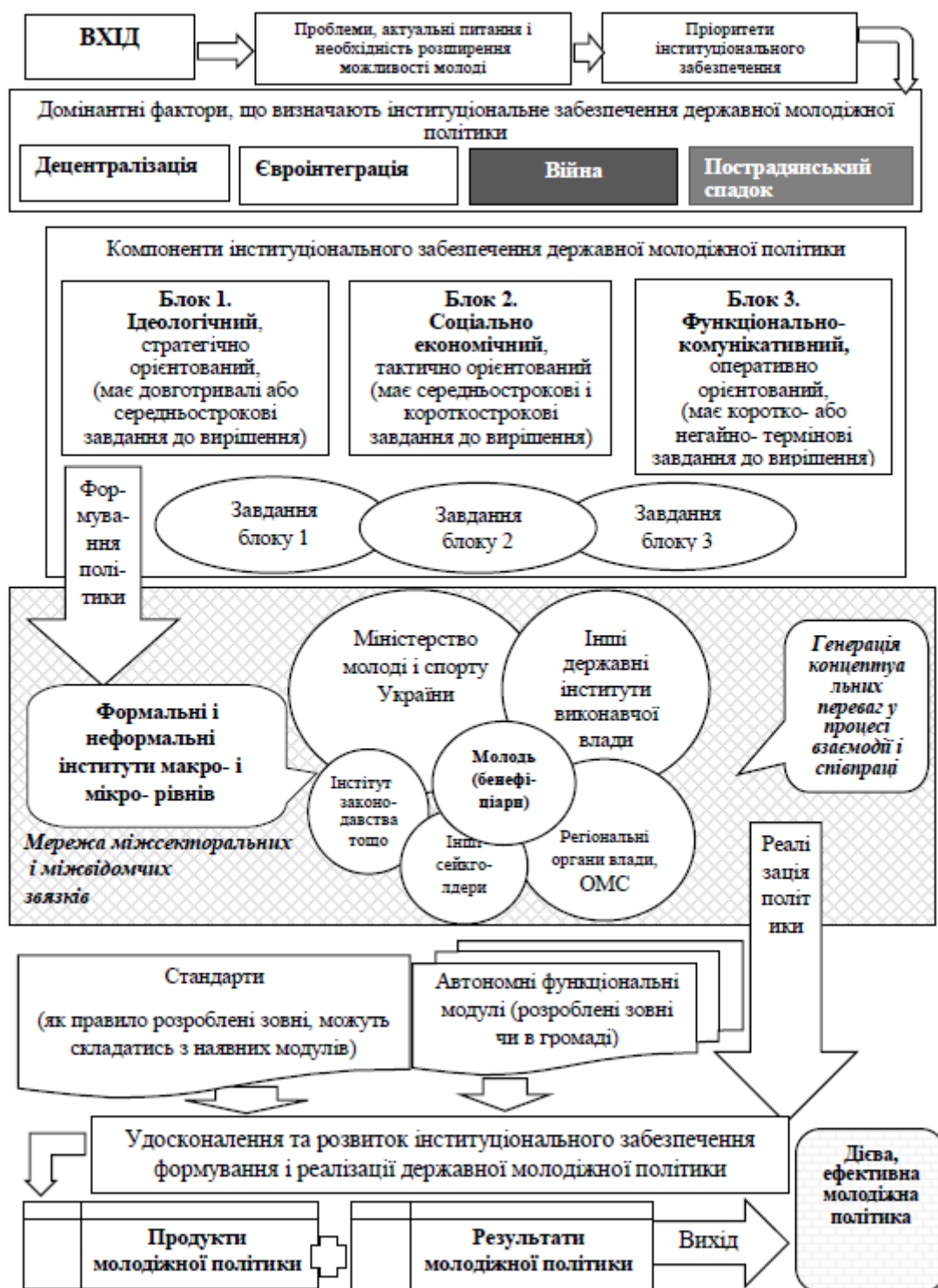

Рис. 3.5. Організаційно-функціональна трьох-компонентна модель інституціонального забезпечення формування та реалізації державної молодіжної політики [2].

В умовах децентралізації та реформування органів місцевого самоврядування ми можемо спостерігати широкий діапазон напрямків, які охоплені молодіжною політикою, а на рівні громад виникає специфічний вид

діяльності, а саме – молодіжна робота, яка дозволяє в органі місцевого самоврядування проводити заходи з приводу молодіжної політики. На рисунку 3.6 на прикладі Управління молоді та спорту Київської облдержадміністрації окреслено основні компетенції молодіжного працівника.

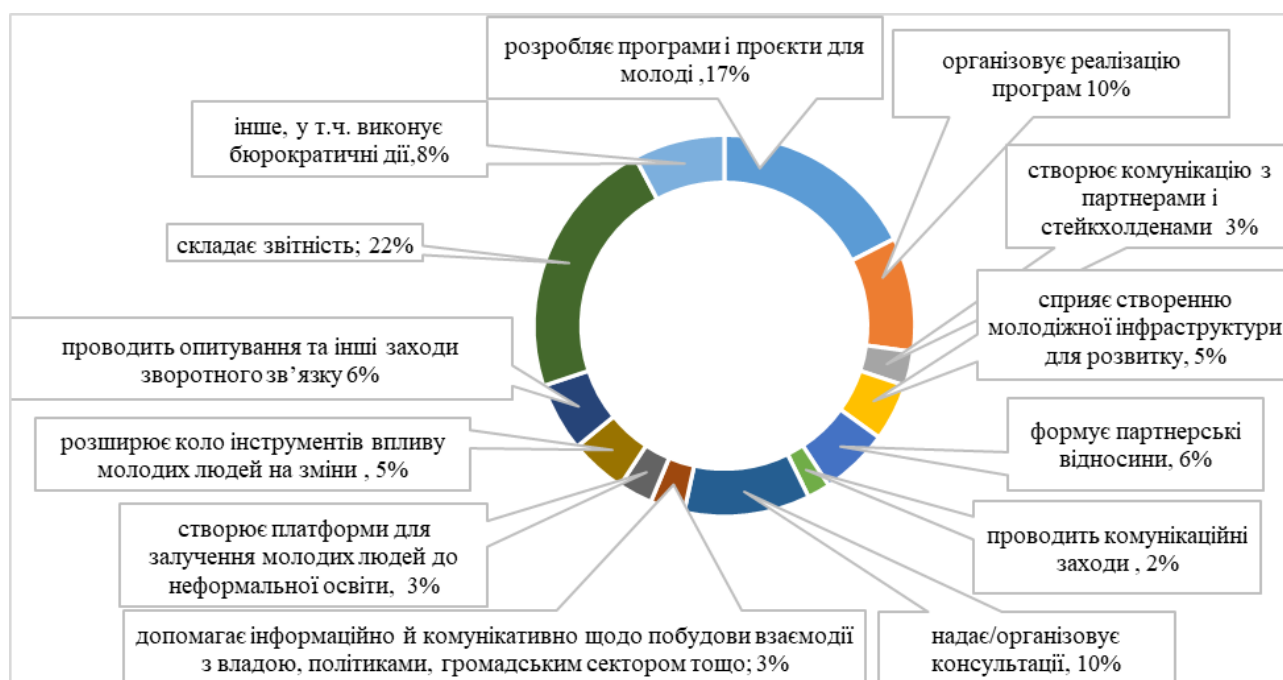

Рис. 3.6. Схема побудови кола компетенцій молодіжного працівника на Управління молоді та спорту Київської облдержадміністрації, %

Аналізуючи рисунок 3.6, можна зробити висновок, що питома вага часу молодіжного працівника йде на складання звітності, розробку програм і проектів, їх реалізацію та надання консультацій.

Слід відмітити, що одним із ефективних прикладів залучення молоді в умовах війни – це створення і підтримка програм внутрішнього волонтерства, до яких молодіжним працівникам доцільно залучати студентів, науково-педагогічних працівників та соціальних працівників, навколо яких будуть формуватися волонтерські молодіжні групи.

В умовах викликів сьогодення, молодіжні центри наразі приділяють велику увагу підтримці ментального здоров'я молоді та кар'єрного

консультування. На рисунку 3.7 зображено коло послуг, що надають молодіжні центри.

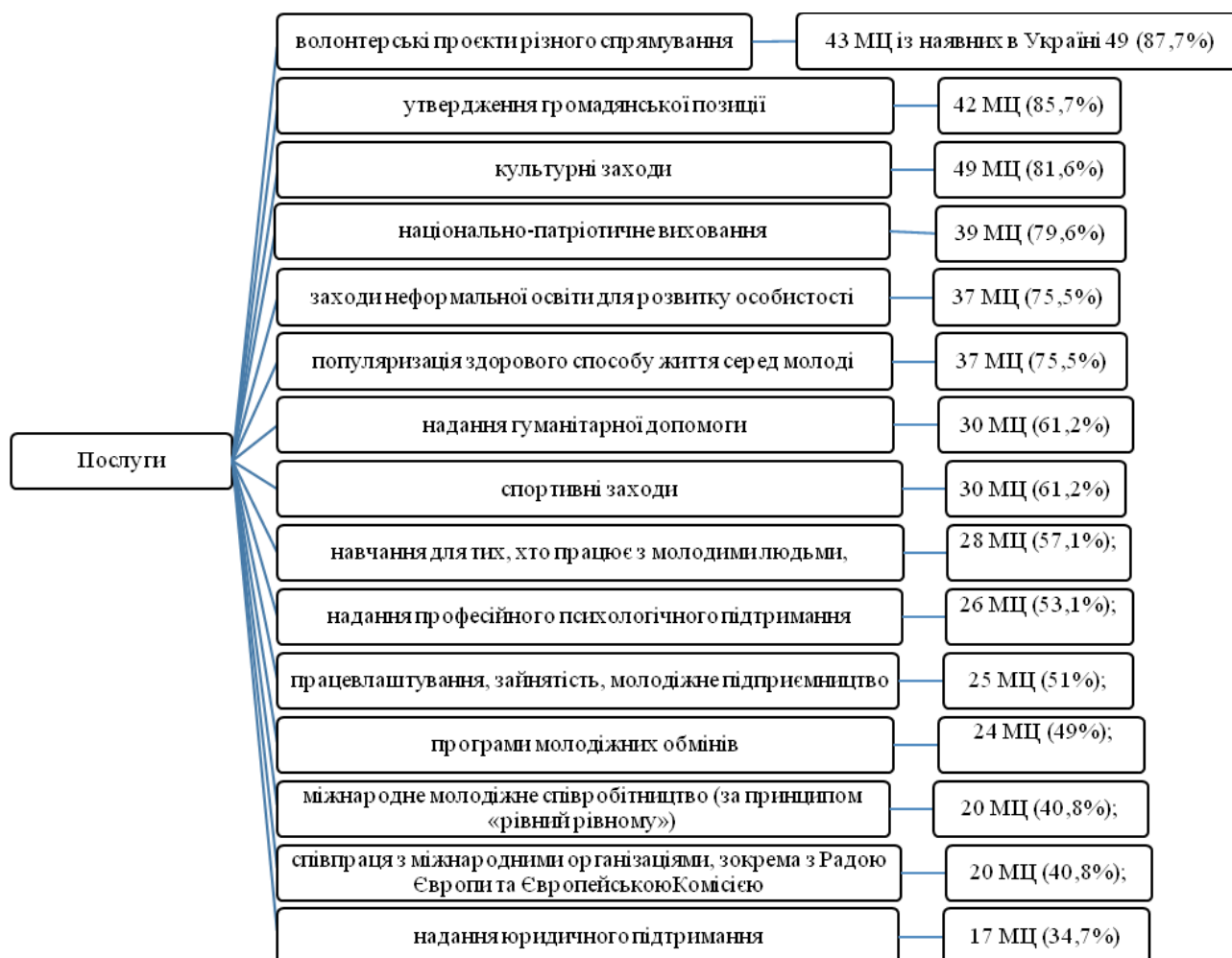

Рис. 3.7. Послуги для молоді, які надають у молодіжних центрах

Перед держаними інститутами і органами місцевого самоврядування Київської області постало завдання формування активної позиції молоді, залучення стейкхолдерів та покращення комунікації між владою та молоддю.

Так, зокрема, для створення умов для формування у населення області, насамперед молоді, високої національно-патріотичної свідомості, почуття відданості своїй державі, протягом 2024 року у рамках виконання основних завдань Програми національно-патріотичного виховання в Київській області на 2022-2025 роки (зі змінами), затвердженої рішенням Київської обласної ради від 16 лютого 2022 року № 210-09-VIII, було проведено спільно з партнерами та стейкхолдерами 94 заходи регіонального рівня (у 2023 році – 79 заходів).

На реалізацію заходів вказаної Програми на 2024 рік передбачено кошти з обласного бюджету у сумі 12 225,3 тис. грн, затверджено обласним бюджетом – 7 519,7 тис. грн. Станом на 01 січня 2025 року касові видатки з обласного бюджету проведені у сумі 7 516,6 тис. грн, з них на утримання КЗ КОР «Пластовий вишкільний центр» спрямовано 5 398,6 тис. гривень.

Вперше в Україні у Київській області спільно з Міністерством молоді та спорту України реалізовано пілотний проєкт – вишкіл «Київська обласна школа ройових» Всеукраїнської дитячо-юнацької військово-патріотичної гри «Сокіл» («Джура»), спрямований на підготовку та навчання ройових, які виступають помічниками виховників Всеукраїнської дитячо-юнацької військово-патріотичної гри «Джура» та підвищення їх готовності до служіння в Збройних Силах України і захисту країни. Підготовлено та видано методичні рекомендації щодо впровадження проєкту, а також впроваджено Курс підготовки та підвищення кваліфікації фахівців сфери утвердження української та національної громадянської ідентичності на базі Університету Григорія Сковороди в Переяславі і сертифіковано перші 50 фахівців вищезазначеної сфери в Україні.

З метою сприяння розвитку серед молоді знань про історію, культуру, традиції та досягнення України, а також розумінню важливості добровольчого руху у зміцненні суспільства, формуванню та зміцненню української національної та громадянської ідентичності серед молоді багаторазово проведено Молодіжну патріотичну гру «Youth game».

Для підтримки та утвердження української національної ідентичності та сприяння розвитку національно-патріотичного виховання молоді в Київській області проведено Молодіжний інформаційно-просвітницький захід «Національна ідентичність», Вишкіл «Київська обласна школа ройових»; «Шевченкіада для пластунів», семінари «Знайомство з Пластом», пластові сходи, системні тренінги дійсного членства виховників Пласту та Пластові гутірки, а також інші заходи з підготовки фахівців сфери утвердження

української національної та громадянської ідентичності та гри «Сокіл» («Джура»).

Серед інших ключових заходів сфери можна відзначити: тренінги з тактичної медицини, «Школа виживання» – наметова таборівка, молодіжний мистецький патріотичний пленер, лекції на тему «Українська ідентичність в закладах освіти і молодіжної інфраструктури регіону». Системними є вишколи для виховників та вихованців закладів освіти з громад в напрямку військово-патріотичного виховання.

Під час реалізації заходів було охоплено безпосередньою участю, а також через сторінки в соцмережах та через розповсюдження інформаційних матеріалів майже 85 тис. осіб (у 2023 році – 72 тис. осіб) [39].

Таким чином, в умовах війни потреби сучасної молоді суттєво зросли та трансформувалися в напрямку чинників безпеки, освіти та інклюзивності, на які сучасна державна молодіжна політика відповідає лише частково та потребує вдосконалення, заходи для якого ми спробували окреслити у нашому магістерському дослідженні.

Висновки до 3 розділу

Основними векторами моделювання молодіжної політики періоду війни та післявоєнного відновленнямають стати політика добробуту та благополуччя, соціальна та сімейна політика, наукова та інноваційна політика, політика зайнятості, суспільна та інклюзивна політика, економічна та екологічна політика.

Якщо проаналізувати європейську практику, ми можемо зробити висновок, що молодіжна робота є основним інструментом реалізації молодіжної політики в цих країнах, тоді як Рада Європи в партнерстві із громадськістю розробляє комплекс заходів по реформуванню і розвитку молодіжної сфери. Ключовим досягненням такої роботи було створення нормативно-правового забезпечення стосовно молодіжної політики.

В умовах децентралізації та реформування органів місцевого самоврядування ми можемо спостерігати широкий діапазон напрямків, які охоплені молодіжною політикою, а на рівні громад виникає специфічний вид діяльності, а саме – молодіжна робота, яка дозволяє в органі місцевого самоврядування проводити заходи з приводу молодіжної політики. Можна зробити висновок, що питома вага часу молодіжного працівника йде на складання звітності, розробку програм і проектів, їх реалізацію та надання консультацій.

Слід відмітити, що одним із ефективних прикладів залучення молоді в умовах війни – це створення і підтримка програм внутрішнього волонтерства, до яких молодіжним працівникам доцільно залучати студентів, науково-педагогічних працівників та соціальних працівників, навколо яких будуть формуватися волонтерські молодіжні групи.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

Отримані результати дослідження дозволяють стверджувати наступне:

Молодіжна політика є складним та багатограним феноменом, що охоплює широкий спектр питань, пов'язаних із соціальним становленням та розвитком молоді. Віддзеркалюючи становище молоді, молодіжна політика є засобом створення необхідних умов і гарантій соціалізації молоді, тобто може розглядатися як механізм, за допомогою якого держава формує взаємовідносини з молоддю. Державна молодіжна політика має ставити за мету створення соціально-економічних, політичних, організаційних, правових умов і гарантій для життєвого самовизначення, інтелектуального, ментального та фізичного розвитку молоді, реалізації її творчого потенціалу як у власних інтересах, так і в інтересах всієї країни.

Організація державного управління у сфері молодіжної політики здійснюється через систему державних органів по роботі з молоддю на загальнодержавному, регіональному та місцевому рівнях, соціальні служби та молодіжну інфраструктуру.

Органи управління приймають державні рішення, створюють правові, організаційні, економічні та політичні умови здійснення молодіжної політики на різних рівнях. Схему організаційно-економічного механізму державної молодіжної політики, яку узагальнено можна розділити на два блоки: 1) формування, 2) реалізації.

Що стосується зарубіжного досвіду у сфері молодіжної політики, то слід відмітити, що Країни Європи по-різному оцінюють необхідність державного регулювання молодіжної політики.

На центральному державному рівні головним органом в системі центральних органів виконавчої влади, який забезпечує формування та реалізацію державної молодіжної політики, а також політики в сфері фізкультури і спорту виступає Міністерство молоді та спорту України, діяльність якого координується Кабінетом Міністрів України. На регіональному рівні основними суб'єктами в сфері формування і реалізації

державної молодіжної політики являються обласні воєнні адміністрації, де управління молодіжною сферою здійснюється за допомогою Департаментів або Управлінь молоді та спорту, функції і повноваження яких затверджені відповідними положеннями.

На місцевому рівні органи місцевого самоврядування набули нових компетенцій, і сьогодні в територіальних громадах здійснюється питома вага заходів молодіжної політики, створюється нормативна база локального рівня, молодіжна інфраструктура, розробляються відповідні стратегії та програми.

Наразі Київщина продовжує залишатися одним з лідерів серед регіонів України за кількістю об'єктів молодіжної інфраструктури, мережа яких станом на 01 січня 2025 року складалася з 39 молодіжних центрів, просторів і хабів, з яких 9 об'єктів створено у 2024 році і 4 оновлено (відремонтовано приміщення) в рамках міжнародної грантової підтримки.

Інструментами молодіжної політики є різні методи та механізми, які використовуються для підтримки самореалізації та розвитку молоді, серед яких програмна діяльність, субсидії та гранти, також сюди належать програми сприяння працевлаштуванню та навчанню.

Для реалізації молодіжної політики органами державної влади розробляються молодіжні програми, які мають на меті розвиток і становлення молоді та громадянського суспільства, а також забезпечення молоді роботою та житлом. Молодіжні програми в Україні охоплюють державні ініціативи, міжнародні проекти та освітні й громадські програми. До ключових державних програм належать Державна соціальна цільова програма «Молодь України» (з концепціями на 2030 та попередні періоди) та програма «Молодіжний працівник», спрямовані на підтримку молоді та розвиток молодіжної політики. Міжнародні можливості, зокрема за підтримки ЄС, представлені програмою Еразмус+ (молодіжні обміни, волонтерство, тренінги). На освітньому напрямку діють програми, такі як Junior Achievement Ukraine (підприємництво, фінансова грамотність) та інші, зосереджені на розвитку навичок.

Інструменти забезпечення молодіжної політики можна продемонструвати і на прикладі Київської області. Так, з метою забезпечення реалізації засад державної та місцевої молодіжної політики, виконання основних завдань щодо створення сприятливих умов для повноцінної соціалізації молоді області, її активного залучення до соціально-економічного, політичного та культурного життя розроблена Програма молодіжної політики «Молодь Київщини» на 2022-2025 роки.

Молодіжна політика Київської області стикається з численними викликами, що відображають як загальнонаціональні тенденції, так і специфічні місцеві проблеми. Сучасне суспільство перебуває в процесі швидких змін, які впливають на всі аспекти життя молоді. Отже, ключовими проблемами молоді є: небезпека для життя і вимушеність до міграції; неналежний рівень оплати праці; незабезпеченість житлом; неналежний доступ до якісної освіти; нерівні умови працевлаштування і безробіття; надмірна забюрократизованість отримання публічних послуг; небезпека залучення до насильства та екстремізму; недостатня участь у політичному процесі і суспільному житті громади; слабка інформованість молодих людей щодо національних державних і місцевих, а також міжнародних молодіжних програм і проєктів тощо.

Основними векторами моделювання молодіжної політики періоду війни та післявоєнного відновлення мають стати політика добробуту та благополуччя, соціальна та сімейна політика, наукова та інноваційна політика, політика зайнятості, суспільна та інклюзивна політика, економічна та екологічна політика.

Якщо проаналізувати європейську практику, ми можемо зробити висновок, що молодіжна робота є основним інструментом реалізації молодіжної політики в цих країнах, тоді як Рада Європи в партнерстві із громадськістю розробляє комплекс заходів по реформуванню і розвитку молодіжної сфери. Ключовим досягненням такої роботи було створення нормативно-правового забезпечення стосовно молодіжної політики.

В умовах децентралізації та реформування органів місцевого самоврядування ми можемо спостерігати широкий діапазон напрямків, які охоплені молодіжною політикою, а на рівні громад виникає специфічний вид діяльності, а саме – молодіжна робота, яка дозволяє в органі місцевого самоврядування проводити заходи з приводу молодіжної політики. Можна зробити висновок, що питома вага часу молодіжного працівника йде на складання звітності, розробку програм і проектів, їх реалізацію та надання консультацій.

Слід відмітити, що одним із ефективних прикладів залучення молоді в умовах війни – це створення і підтримка програм внутрішнього волонтерства, до яких молодіжним працівникам доцільно залучати студентів, науково-педагогічних працівників та соціальних працівників, навколо яких будуть формуватися волонтерські молодіжні групи.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Біла Д. О. (2022). Ключові теоретико-методологічні засади наукового дослідження інституційного забезпечення державної молодіжної політики. Дніпровський науковий часопис публічного управління, психології, права, № 1. (с. 104-112). <https://chasopys-ppp.dp.ua/index.php/chasopys/article/view/173/155>.
2. Біла Д. О. Інституціональне забезпечення формування та реалізації державної молодіжної політики в Україні: дис. на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування». Національний технічний університет «Дніпровська політехніка», Міністерство освіти і науки України, Дніпро, 2024. 282 с.
3. Біляєв Я. М. Державна політика у сфері забезпечення соціальної мобільності молоді в Україні: дис. канд. наук з держ. упр.: 25. 00. 02. Міжрегіональна Академія управління персоналом, Київ, 2024. 281 с.
4. Бородин Є., Яцук В., Резніченко О. Інструменти публічного управління у сфері молодіжної політики. Практичний посібник для публічних службовців – учасників тренінгу за програмою «Молодіжний працівник». 2021. 292 с. URL:file:///C:/Users/user/Downloads/2021_12_posibnyk-dlya-derzhsluzhbovcziv.pdf
5. Вивчення становища молоді Київської області з метою формування обґрунтованої молодіжної політики (звіт за результатами дослідження) / за ред. Н.М. Комарової, І.В. Пешої; ДУ «Державний інститут сімейної та молодіжної політики». Київ, 2017. 77 с.
6. Вплив війни на молодь в Україні. Підготовлено ГО «Аналітичний центр Cedoss» і дослідницькою агенцією Info Sapiens за ініціативи, а також фінансової, технічної та організаційної підтримки Представництва Фонду ООН в галузі народонаселення в Україні, Програми розвитку ООН в Україні та Міністерства молоді та спорту України. URL:https://mms.gov.ua/storage/app/sites/16/Molodizhna_polityka/2023/Socd

- [oslidjenja/%D0%92%D0%BF%D0%BB%D0%B8%D0%B2%20%D0%B2%D1%96%D0%B9%D0%BD%D0%B8%20%D0%BD%D0%B0%20%D0%BC%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B4%D1%8C%20%D0%B2%20%D0%A3%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D1%96.2023.pdf](#)
7. Гиренко Л. А. Проблеми реалізації молодіжної політики в Україні та шляхи їх подолання. Державне будівництво. 2024. № 1 (35). С. 320–334
 8. Головатий М. Ф. Державна молодіжна політика як феномен суспільного розвитку і нова парадигма державотворення у країнах перехідного стану. Акт. пробл. держ. Упр.: зб. наук. пр. О.: ОРІДУ УАДУ, 2002. Вип. 10. С. 291-304. URL: <http://www.politik.org.ua/vid/magcontent.php3?m=8&n=23&c=258>.
 9. Громадська Організація Інститут Молоді URL: <https://inmol.org/chyselnist-ditej-ta-molodi-v-ukraini/>
 10. Декларація про розповсюдження серед молоді ідеалів миру, взаємоповаги та взаєморозуміння між народами. Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_289#Text
 11. Дослідження потреб і викликів молодіжних центрів України різної форми власності місцевого, обласного та національного рівнів. Проект звіту. Проект Ради Європи «Молодь за демократію в Україні: Фаза II», Міністерство молоді та спорту України. Київ, 2022. URL: https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&cad=rja&uact=8&ved=2ahUKEwimtfPanZOCAsWR8bsIHdkuAKIQFnoECB4QAQ&url=https%3A%2F%2Frm.coe.int%2F-08-2022-yfdua%2F1680a8e55a&usg=AOvVaw2KTr_W5Uh9WyV1TAx8hDsw&opi=89978449.
 12. Драпушко Р. Г., Горінов П. В., Захаренко К. В., Міненко Є. С. Державна молодіжна політика України в умовах європейської інтеграції: виклики та можливості. Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Публічне управління та адміністрування. 2022. Т. 33(72). № 4. С. 9. URL:

- http://www.pubadm.vernadskyjournals.in.ua/journals/2022/4_2022/2.pdf
13. Жужа Л. О. Актуальні проблеми молодіжної політики в сучасній Україні. Освітні і культурно-мистецькі практики в контексті інтеграції України у міжнародний науково-інноваційний простір : збірник тез доповідей II Міжнародної науково-практичної конференції студентів та молодих вчених (м. Запоріжжя, 13-14 травня 2021 р.) / за заг. ред. В. В. Нечипоренко. Запоріжжя : Вид-во Хортицької національної академії, 2021. Т.2. 280 с. URL: <https://khnra.edu.ua/wp-content/uploads/2021/10/ZBIRNIK-TEZ-tom2-22.pdf#page=147>
 14. Закон України «Про основні засади молодіжної політики» від 27.04.2021 р. № 1414-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1414-20>
 15. Коваленко О. О., Ждан М. Д. Визначення напрямів державної молодіжної політики як фундаменту надання юридичних гарантій реалізації права на працю: методологія проблеми у період дії режиму воєнного стану. Аналітично-порівняльне правознавство. № 6. 2023. С. 245–248. URL: <http://journal-app.uzhnu.edu.ua/article/view/279185/273758>
 16. Комаринець С. О., Машталір С. Г. Основні напрями вирішення проблем молодіжної політики в Україні. Механізм регулювання економіки. 2023. № 1(99). С. 105–112. URL: <http://mer-journal.sumy.ua/index.php/journal/article/view/138>
 17. Конституція України: закон України від 28.06.1996 № 254к/96–ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%1%80#Text>.
 18. Коротка історія молодіжних центрів. Молодіжний працівник. URL: <https://www.youth-worker.org.ua/uncategorized/kоротка-istoriya-molodizhnyh-czentriv/>
 19. Метьолкіна Н. Б. Удосконалення механізмів формування та реалізації державної молодіжної політики в Україні: матеріали міжнар. наук. практ. конф. “Державна молодіжна політика: регіональний аспект” (Харків, 23-

- 24 квітня 2008 р.). Х.: ХарPI НАДУ “Магістр”, 2008. С. 33-36.
20. Молодь та молодіжна політика в Україні: соціально-демографічні аспекти / За ред. Е. М. Лібанової. Київ, 2010. 248 с.
 21. Молодіжна політика в Україні: становлення, виклики та перспективи розвитку: кол. монографія. Київ : ГО «Інститут молоді», 2025. 368 с.
 22. Молодіжна політика в Україні: навчальний посібник / П. В. Горінов, Р. Г. Драпушко, Н. А. Драпушко, О. Є. Ільюк / за заг. ред. акад., проф. В. П. Андрущенка. Київ: Український державний університет імені Михайла Драгоманова, 2023. 304 с.
 23. Молодіжна політика у різних країнах світу. Всеукраїнський молодіжний центр. URL: <https://auyc.org.ua/blog/molodizhna-polityka-u-riznykh-krainakh-svitu/>
 24. Молодь вирішує: як працюють молодіжні ради. Реформа державного управління. URL: <https://par.in.ua/information/publications/418-molod-vyrishuie-yak-pratsiuiut-molodizhni-rady>
 25. Молодіжна політика, заснована на підходах участі: навчальний посібник для проведення навчання за типовою загальною короткостроковою програмою підвищення кваліфікації для державних службовців та службовиць і посадових осіб місцевого самоврядування. Київ, 2023. 192 с.
 26. Мотречко В. В. Організація діяльності суб’єктів місцевого самоврядування щодо реалізації молодіжної політики: дис. канд. наук з держ. управління: 25. 00. 04. Одеса. 2018. 256 с.
 27. Мудрий Я. Проблеми реалізації державної молодіжної політики в Україні. Освіта і соціальна робота як ресурси розвитку особистості й суспільства: матеріали всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю (Чернівці, 24 листопада 2022 р.). Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2022. С. 114–116. URL: <https://archer.chnu.edu.ua/xmlui/handle/123456789/7484?show=full>
 28. Національне опитування молоді в Україні «Українська молодь сьогодні –

- 2023». Компанія Info Sapiens на замовлення Міжнародного республіканського інституту (IRI) та Ради міжнародних наукових досліджень та обмінів (IREX). URL:<https://usp-ltd.org/natsionalne-opytuvannia-molodi-v-ukraini-ukrainska-molod-sohodni-2023/>
29. Пархоменко-Куцевіл О. Цифровізація формування та реалізації молодіжної політики в Україні. Актуальні питання у сучасній науці. Серія «Державне управління». 2024. № 1 (19). С. 207–219. URL: <http://perspectives.pp.ua/index.php/sn/article/view/8521/8567>
 30. Перелік Молодіжних Центрів України. Асоціація молодіжних центрів України, 2023. URL: <https://youthcenters.net.ua/perelik-tsentriv-ukraini/>.
 31. Перепелиця М. Механізм реалізації регіональної, місцевої державної молодіжної політики. Нова політика. 2000. № 6. С. 40-43.
 32. Про основні засади молодіжної політики: закон України від 27.04.2021 № 1414-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1414-20#Text.5>.
 33. Про Національну молодіжну стратегію до 2030 року. Указ Президента України від 12 березня 2021 року № 94/2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/94/2021#n13>
 34. Про схвалення Концепції Державної цільової соціальної програми «Молодь України» на 2021-2025 роки: розпорядження Кабінету Міністрів України від 23.12.2020 № 1669-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1669-2020-%D1%80#Text>.
 35. Про затвердження Державної цільової соціальної програми «Молодь України» на 2021-2025 роки та внесення змін до деяких актів Кабінету Міністрів України: постанова Кабінету Міністрів України від 02.06.2021 № 579. URL: https://zakononline.com.ua/documents/show/496336__728308.
 36. Про основні засади молодіжної політики: закон України від 27.04.2021 № 1414-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1414-20#Text.5>.
 37. Програми підтримки та розвитку молоді Київської області на 2022-2025 роки «Молодь Київщини». URL: <https://kor.gov.ua/wp->

- content/uploads/2024/02/Dodatok-22.pdf
38. Положення про Міністерство молоді та спорту України: постанова Кабінету Міністрів України від 02.07.2014 № 220. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/220-2014-%D0%BF#Text>.
 39. Публічний звіт голови Київської обласної державної адміністрації про підсумки роботи у 2024 році. URL: <https://koda.gov.ua/kyuivska-oda/diyalnist/planuvannya-roboty-ta-zvity/>
 40. Рекомендація CM/Rec(2017)4 Комітету міністрів Ради Європи державам членам про молодіжну роботу: ухвалена Комітетом Міністрів на 1282-му засіданні заступників міністрів 22.03.2017. Страсбург, Рада Європи. 2017. 37 с. URL: <https://t.ly/s1S4Y>.
 41. Рівень тривожності на 3 з 5: який ментальний стан молоді в Україні. Дослідження проєкту опитувань ЮНІСЕФ U-Report з організацією Teenergizer. URL: <https://usp-ltd.org/riven-tryvozhnosti-na-3-z-5-iakyj-mentalnyj-stan-molodi-v-ukraini-opytuvannia/>
 42. Руденький В. Участь молоді в житті країни відтепер вимірюватимуть у цифрах. UNDP Ukraine UNDP Ukraine. Follow. 21.01.2021. URL: <https://t.ly/9ROlO>.
 43. Сабій Ю. С. Механізми формування державної молодіжної політики України: дис. канд. наук з держ. Управління: 25.00.02. Харків, 2024. 170 с.
 44. Савельєв Є. В., Шарова О. С. Просування цінностей і стандартів ЄС у сфері молодіжної політики в країнах Європи. Вчені записки Університету економіки та права«КРОК». 2020. № 1(57). С. 44–49. URL: <https://snku.krok.edu.ua/index.php/vcheni-zapiskiuniversitetu-krok/article/view/271/301>
 45. Стукан Т. Молодіжна політика: основні принципи та стан реалізації в Україні. Таврійський науковий вісник. Серія: Економіка. Вип. 4. 2020. С. 125–131.
 46. Стратегія молодіжного сектору до 2030 року. URL:

- <https://www.coe.int/en/web/youth/youthstrategy-2030>
47. Сушко А. І., Прохоренко А. М. Основні тенденції розвитку сімейної та молодіжної політики України: сучасні перспективи та виклики. Актуальні проблеми політики. 2023. Вип. 71. С. 151–157. URL: http://app.nuoua.od.ua/archive/71_2023/20.pdf
 48. Українські біженці: настрої та оцінки (березень 2022р.) URL: <https://razumkov.org.ua/napriamky/sotsiologichni-doslidzhennia/ukrainski-bizhentsi-nastroi-taotsinky>
 49. Фахівець з питань молоді (молодіжний працівник). Реєстр кваліфікацій. URL: <https://register.nqa.gov.ua/profstandart/fahivec-z-pitan-molodimolodiznij-pracivnik>
 50. Формування та реалізація державної молодіжної політики в Україні в умовах децентралізації. Тернопіль: ТОВ “Тернограф”, 2017. 100 с.
 51. Best Practices and Lessons Learnt for Youth-led Partnerships, Synergies and Cohesion Building. A case study of programming in Ukraine. 2022. URL: <https://ukraine.iom.int/sites/g/files/tmzbd11861/files/documents/youth-cohesion-programminglessons-learnt-guide-ukraine-iom-2022.pdf>
 52. Borodin Ye. Youth work in Ukraine: from Soviet model to international integration. The history of youth work in Europe. Pan-European and transnational youth organisations. The overall lessons learned from the history project. Volume 7. Williamson H., Basarab T. (eds). 2019. P. 175–190. URL: <https://pjp-eu.coe.int/documents/42128013/47261623/PREMS-096319-History-7-WEB.pdf/bb1f0438-5184-836a-fed3-27f793900bad>
 53. Council of Europe. (2011). Child and youth participation in Finland: A Council of Europe policyreview. Council of Europe. URL: https://www.coe.int/t/dg3/children/participation/policyreview_en.pdf
 54. Models of Intersectoral Cooperation in the Area of Integration of Young People. Analysis of characteristics and success criteria. Antonia Clary, June 2020. URL:

- https://www.icmpd.org/file/download/54095/file/Models%2520of%2520Intersectoral%2520Cooperation%2520in%2520the%2520Area%2520of%2520Integration%2520of%2520Young%2520People_EN.pdf
55. Youth participation in national parliaments. Inter-parliamentary Union (IPU), 2014. 20 p. URL: http://www.ipu.org/pdf/publications/youth_en.pdf
 56. Jgend- und Familienministerkonferenz URL: <https://jfmk.de/>
 57. Les CPNE, Commissions paritaires nationales de l'emploi URL: <https://www.paritarisme-emploi-formation.fr/instances-paritaires/cpne/les-cpne>
 58. Duale Ausbildung. URL: <https://www.azubi.de/beruf/tipps/duale-ausbildung>
 59. European Commission white paper - A new impetus for European youth (2001) URL: <https://publications.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/a3fb3071-785e-4e15-a2cd-51cb40a6c06b>
 60. European Youth Pact. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=LEGISSUM:c11081&from=EN>
 61. Resolution on the Council of Europe youth sector strategy 2030. CM/Res. 2. 01. 2020. URL: <https://rm.coe.int/native/0900001680a33177>.
 62. Recommendation CM/Rec (2015)3 of the Committee of Ministers on access of young people from disadvantaged neighbourhoods to social rights. Council of Europe. 2015. 30 p. URL: <https://rm.coe.int/168066671e>

ДОДАТКИ

Додаток А

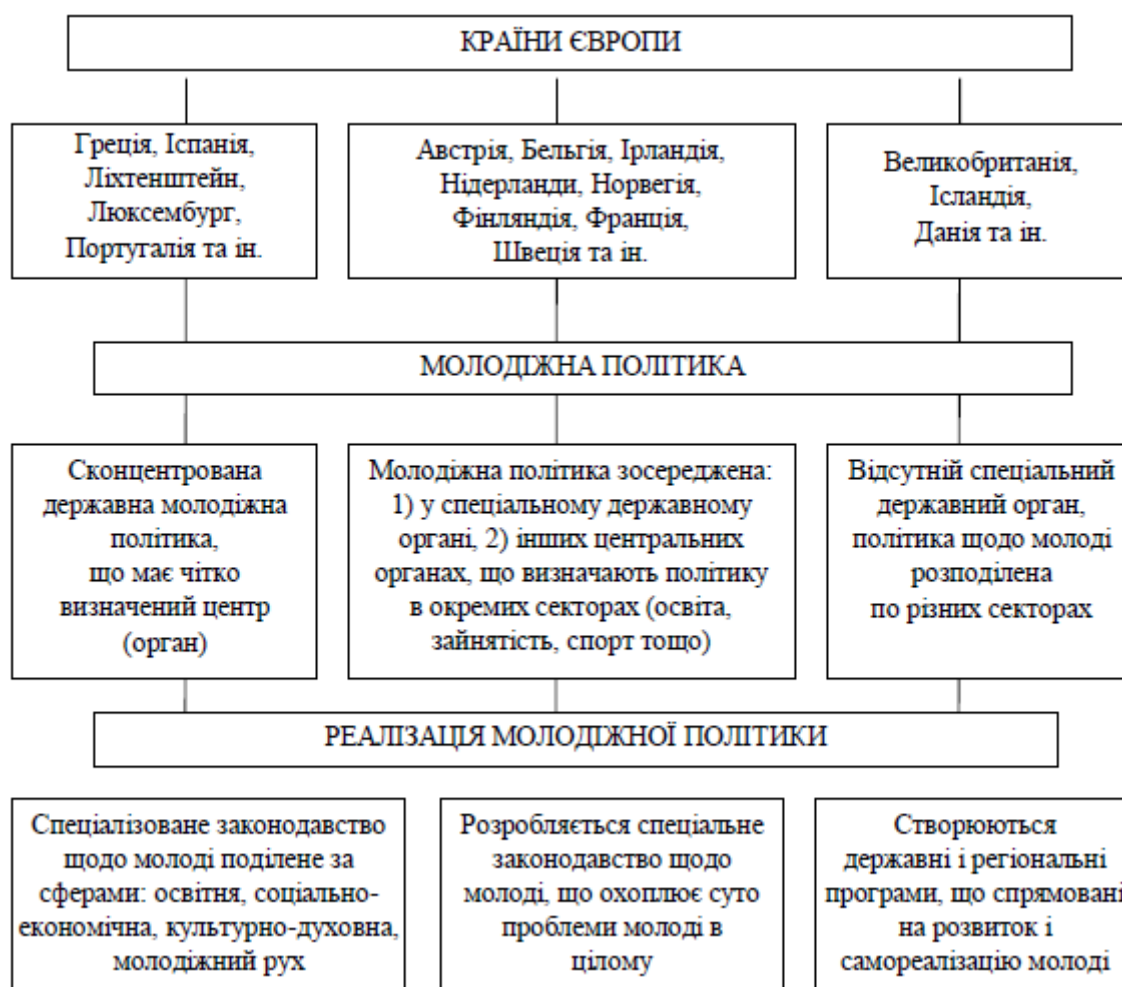
Базові законодавчі акти щодо молодіжної політики у Євросоюзі

Назва 1	Основні положення 2
«Біла книга. Нові стимули для молоді Європи» (White Paper) (2001) [European Commission white paper]	<p>Основні пріоритетні напрямки молодіжної політики ЄС (стратегія європейського співробітництва щодо молоді):</p> <ul style="list-style-type: none"> – відкритий метод координації молодіжної політики в цілому та в окремих її сферах; – врахування молодіжної проблематики при розробці та реалізації інших політик. <p>Завдання спільної європейської молодіжної політики: розширення участі молоді в суспільному житті країн-членів ЄС, інформування молоді про європейські справи, розвиток волонтерства серед молоді, включення молодіжних питань в інші політичні сфери, соціальній інтеграції молодого покоління, сприяння розвитку безперервної освіти та освітньої мобільності, зайнятості молоді.</p> <p>Ключові меседжі (Four key messages) – цілі молодіжної політики ЄС:</p> <ul style="list-style-type: none"> – активна громадянська позиція молоді; – розширення областей і можливостей для співробітництва; – розвиток самостійності молодого покоління; – зміцнення європейських цінностей в молодіжному середовищі.
Європейський молодіжний пакт (2005) [European Youth Pact]	<p>Основні ідеї молодіжної політики стосуються зайнятості, інтеграції та соціального розвитку.</p> <p>Основні напрямки: підвищення якості навчання і професійної підготовки молодих людей, підвищення можливостей для соціальної мобільності, створення умов для професійної зайнятості та соціальної включеності європейської молоді в суспільно-політичні, соціально-економічні та культурні процеси в Європі.</p> <p>Також – активізація громадянської активності молоді, її залучення в суспільні процеси, як необхідний елемент соціальної адаптації молодого покоління та залучення його до вирішення значущих питань, в тому числі у сфері молодіжної політики.</p>
Комюніке Єврокомісії «Підтримка повноцінної участі молодих людей у сфері освіти, зайнятості і суспільстві» (2007) [communiqué]	<p>Заклало основи для більш якісної підтримки молоді через підвищення фінансування освітніх програм, програм академічної та наукової мобільності, зайнятості.</p>
Стратегія молодіжної політики	<p>Цілі молодіжної політики:</p> <ul style="list-style-type: none"> – надання більших і рівних можливостей для молоді у сферах навчання і працевлаштування; – активне громадянство, соціальне включення і солідарність.

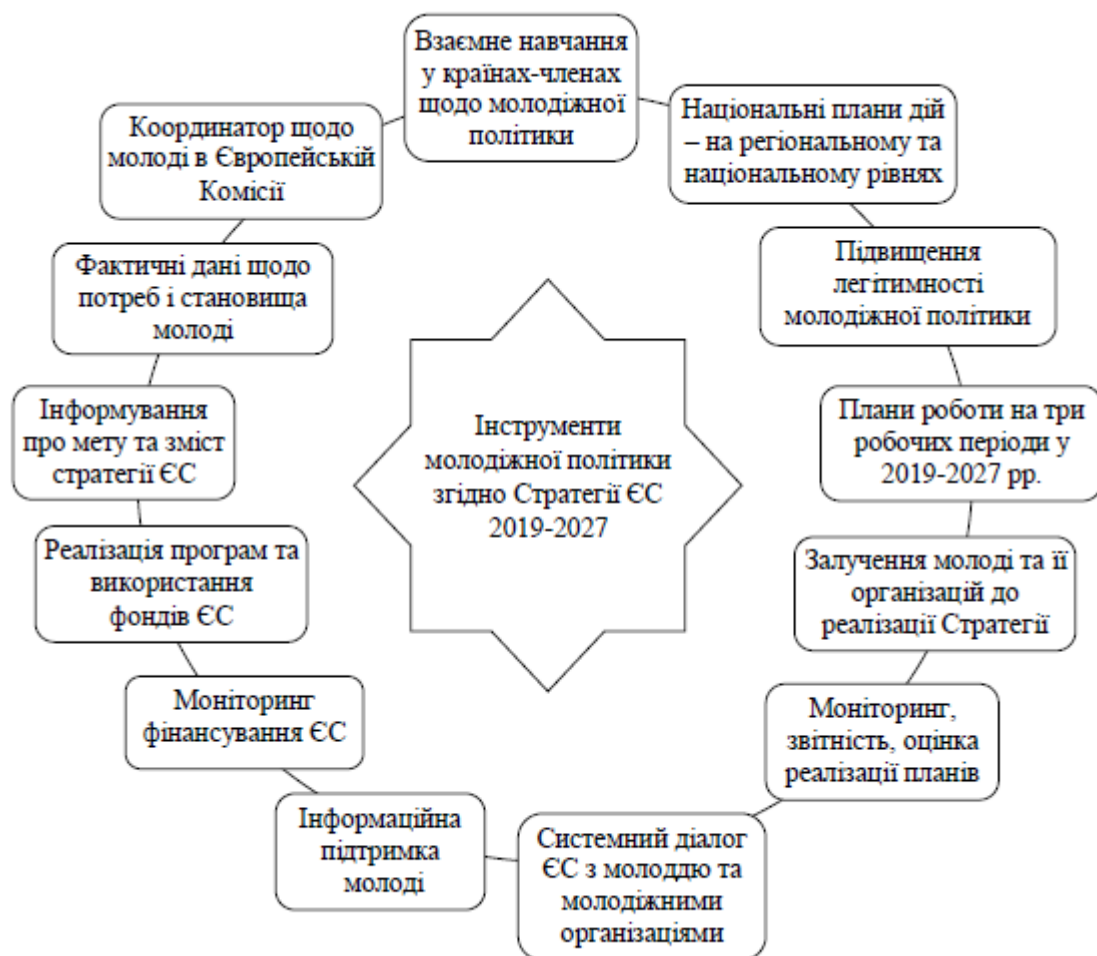
«Молодь – інвестування і надання можливостей» на 2010-2018 рр., EU Youth Strategy 2010-2018	Сфери, які охоплює стратегія: освіта та навчання; зайнятість і підприємництво; здоров'я і благополуччя; участь; волонтерство; соціальна інтеграція; молодь і світ; творчість і культура. Стратегія має двосторонній підхід: 1) інвестування в молодь – збільшення обсягу ресурсів для розвитку сфер, які мають постійний вплив на молодих людей і забезпечують їх благополуччя; 2) наділення молодих людей правами і повноваженнями – розвиток і використання потенціалу молодих людей для оновлення суспільства, реалізації європейських цілей і цінностей.
Стратегія молодіжної політики «Молодь 2019-2027 рр., EU Youth Strategy	Створена на засадах: – більша гнучкість, щоб європейські пріоритети могли бути застосовані у національних молодіжних стратегіях; – гарантування розширення прав і можливостей молоді, особливо з обмеженими можливостями; – забезпечення прозорості і контролю в діяльності; – багаторівневе співробітництво; – тісний зв'язок між молодіжною політикою та іншими програмами ЄС.

Додаток Б

Типи молодіжної політики країн Європи

Додаток В

Інструменти молодіжної політики згідно Стратегії ЄС на 2019-2027 роки